

PROGRES ȘI CULTURĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL :

Maî multă demnitate	<i>I. Butnariu</i>
Problema românilor desnaționalizați	<i>Șara Alexandru</i>
Deprinderea, armă cu două tăiușuri	<i>N. Gherlan</i>
Copilul și viața	<i>Prof. Gh. Popescu</i>
Individualitate și disciplină	<i>T. Bănică</i>
Gramaticale	<i>Prof. A. I. Popp</i>
Trei pionieri ai educației celei noi de	
Adolphe Ferrière (Trad. de N. Crețu)	<i>Iosif Bâtiu</i>
Temnițele Clujului de Septimiu Popa	<i>Iosif Bâtiu</i>
Sava Brancovici : Un sfânt al neamului	
mort pentru biserică și națiune	<i>G. B. Crăciun</i>
Toamna	<i>Șara Alelexandru</i>

REVISTE.

Partea oficială.

Poșta redacției.

Mai multă demnitate !

Învățătorul este antena firească de recunoaștere a realităților din comuna rurală și instrumentul central de adaptare a idealului politic la nevoile maselor. La acest rol îl împinge chiar fără voie poziția lui socială.

Legătura sufletească dintre învățători și săteni a dat mult de gândit unor pretendenți la popularitate și i-a determinat să afirme că învățătorii datorită chemării lor nu ar trebui să facă politică. În fierbințeala acestei enunțări s'a pierdut însă din vedere faptul că scoțând pe învățători din politică se răpește săteanului organul de firească exprimare a nevoilor sale.

Oportunismul fără scrupul a compromis sensul curat și ideal al luptelor politice, l-a preschimbat în demagogie cu game infinite, cari epuizează încrederea sătenilor în partidele politice și creiază o prăpastie primejdioasă între intelectuali și săteni.

Gândirea politică pare a se baza astăzi pe interese personale, pe patimă ajunsă la ultima treaptă a decadenței, degenerând de multe ori în amenințări, provocări, răzbunări și brutalizări, provenite din miopii de concepții,

Am avut prilejul să cunosc cazuri dureroase, locale, când un intelectual de suprafață gătuește un țaran cu alte convingeri (dacă se pot numi convingeri politice) îl palmuește pe motiv că i se contestă exagerările, provoacă la duel pentru simple insinuări necontrolate, bârfește fără deosebire, învățători, etc...

Intrucât ne privește pe noi învățătorii, socot de o datorie capitală să ne strângem rândurile și să facem zid de apărare

împotriva celor ce și-au pierdut busola de orientare a bunei cuviințe, indiferent dacă atacul se îndreaptă către unul sau toți, întrucât și la bine și la rău există o singură expresie: „învățător“

Noi suntem slujbași tăcuți, dar fără întrerupere în munca pentru buna prosperare a satelor și neamului nostru. Șezători, cercuri culturale, premilitărie, străjerie și alte însărcinări grele le suportăm cu toată căldura sufletului nostru, făcându-ne datoria cu vrednicie recunoscută chiar și de Regele Țării. Avem însă greșala mare, că, în modestia noastră, adeseori închidem ochii și oferim astfel unor exploataatori prilejul de a-și face fală cu munca noastră, iar noi rămânem în umbră, nevăzuți, neștiuți și necunoscuți.

Nu sunt partizanul acțiunilor cari degenerază în ură și dușmănie. Departe de mine acest gând. Ura este o buruiană veninoasă care se ivește numai în sufletele sterpe. Nu caut nici ceartă sau desbinare, căci acestea sunt de natură a produce neînțelegeri între cei chemați a munci, în colaborare cu noi la ridicarea maselor. Tot ce doresc în această cauză este să accentuez că indiferentismul nostru — datorită modestiei exagerate — ne procură umilință dăunătoare prestigiului nostru.

Explicația acestei stări de fapt o găsesc în dureroasă constatare că mai sunt între noi, ici-colo, oameni cari nu sunt capabili să stea pe picioarele lor proprii, deci se văd nevoiți a recurge la ajutor strein și în dese cazuri apelează la oameni de poziții sociale mai înalte. Ori, știut este că, a întreține raporturi de stimă și prietenie cu oameni din straturi sociale mai înalte ca tine, presupune un prestigiu, izvorit dintr'o doză considerabilă de cultură și demnitate, însușiri sufletești cari lipsesc acestori confrăți.

În consecință, găsindu-se într'un impas, se socotesc forțați a se mărgini la mijloace simple de vegetare. În anumite intervale însă li se trezește sentimentul vanității; atunci fac insinuări, clevetesc, dar totodată înghit, cu toată resemnarea, acetele de umilință și sarcasmale protectorului lor de formă, și disprețuitorului lor de fond.

Purtarea noastră trebuie să servească de călăuză bună acelor cari trăesc cu noi sau vin după noi. În realitate orice om

care lasă după sine memoria unei vieți nobile, hărăzește urmașilor un izvor de bunuri nesfârșite.

Nu în ponegriri constă forța misiunii noastre, nici în înșinuări bolnăvicioase, iubite coleg, nu-ți este permis să apari. Tu, alături de colegii tăi, ești feciorul țaranului legat de gila strămășească, chemat să contribui la desăvârșirea idealului răsărit din conștiința românească, să faci a se auzi un singur imn de biruință în vatra satului tău și în sânul organizației profesionale din care ți-e dat să faci parte.

Mai multă demnitate !

I. Butnaru

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Problema românilor desnaționalizați.

Problema integrității, sub aspect psihic și geografic, a frământat, cu o intensitate mereu gradată, secolii de-a rândul, conștiința națiunii. Poporul românesc, conștient de valoarea virtuților zestrei sale etnice, precum și de importanța idealului său istoric, în concertul civilizației umane — și-a dat perfect de bine seama, că, — dezvoltarea energiilor sale creatoare nu se putea înfăptui în cadrul unei nedrepte și umiltoare fărâmițări a brazdei și a sufletului său. Destinul său tragic — de milenii — țesut cu înaurite fire de eroism epopeic, este o nesfârșită înșirare de perle prețioase pe drumul de glorie și stoică dârzenie a strămoșilor săi. Suferințele sale mucenice nu au izbutit, nici o clipă, să slăbească granitul crezului în izbânda finală. Poporul românesc, în spinoasa cale a Golghotei sale istorice nu și-a plecat niciodată capul pe eșafodul umilinței. Vieța sa este o pilduitoare pagină de eroism neînfrânt, în cartea de aur a gloriei umane. Sacrificiul prestat, cu o inepuizabilă dărnicie, pe altarul patriei, nu a fost zadarnic. Prin el s'a cimentat vigoarea însuflețită a virtuților naționale sub scutul căreia s'a păstrat, nealterat, tezaurul patrimoniului etnic. Bucuria și mai ales „trăinicia“ clipelor de libertate, sub care crește zi de zi tot mai falnic stejarul aspirațiilor noastre naționale, se întemeiază tocmai pe spiritul de jertfă ce-a înnobilit avântul visului nostru secular. Viitorul de aur al neamului crește, în splendoarea sa majestuoasă, prin seva însângerată a sbuciumului nostru titanice. Care popor ar fi putut atinge culmi de-o atât de prodigioasă prosperare, după milenii de suferință, ca acelea, pe care a încălecat neamul nostru, în ultimele decenii? Nu-i acesta un semn, de-o netăgăduită elocvență, că durerile trecutului, departe

de-a fi epuizat tăria geniului nostru creator, a fortificat, pentru vremuri de libertate, potențialul nostru spiritual? Căci, dacă privim cu obiectivitate realizările neamului, după sfânta unire mai ales, nu ne vom putea stăpâni cu ușurință, izbucnirea unei legitime satisfacții sufletești. Pe toate domeniile de activitate se resimte pulsul unei ere noi. Rănile trecutului dispar rând pe rând, și trupul istovit al țării se umple de viață. Multe urme, ale vremurilor de restriște, au intrat de mult în domeniul amintirii. Peste ruinele dezastrului milenar renaște, din cenușa propriei sale istorii, ca pasărea Phœnix, citadela solidă a sufletului daco-roman.

* * *

Dacă pe teren economic, financiar, politic și cultural, mai ales, înfăptuirile hărniciei românești au trasat reale și pozitive rezultate, pe teren moral și național poteca realizărilor eficace abea acum începe. Mai persistă în viața țării multe colțuri înegurate, care în ciuda acceleratului proces de regenerare națională rămân totuși, de-o continuă și dureroasă actualitate. Problema românilor desnaționalizați constituie, în cadrul acestor vederi, un capitol etnic de-o însemnătate covârșitoare.

Nu vom încerca în mod amănunțit analiza cauzelor care au determinat, înstrăinarea unei însemnate părți a sufletului românesc. Vom prezenta în linii generale punctele esențiale cari au colaborat la acest fapt. Istoria este la îndemâna oricui pentru a cunoaște sistematica și sălbatica acțiune de desnaționalizare, desfășurată cu o diabolică perseverență de asupritorii de eri. Intenția noastră este de-a semnală această dureroasă „realitate,” a o pipăi în aprofundimea sa înegurată precum și de-a elabora câteva sugestii de remediere.

Nu putem învinui „oficialitatea,” că nu a căutat să dea importanța cuvenită problemei românilor desnaționalizați. S'a cheltuit hârtie enormă și s'au consumat cantități apreciabile de cerneală pentru semnalarea tuturor consecințelor grave care decurg, în desavantajul prosperării etnice, din această situație tristă. S'a făcut chiar exces de simț fratern pentru acești fii rupți din tulpina sufletului românesc. S'au ridicat chiar profeți mântuitori pentru reînvierea națională a acestor frați. Nu mai vorbim de mulțimea conferințelor, de potopul circularilor și al ordinilor, cuprin-

zând programul de activitate pentru destrămarea cât mai grabnică a acestei neguri. Ziaristica în special, și-a câștigat un punct de onoare prin sollicitudinea dată materialului privitor la problema românilor desnaționalizați.

Și... totuși — fructul străduințelor depuse, până în prezent — nu a schimbat decât foarte puțin aspectul îngrijorător al acestei stări.

Și e explicabil să fie așa. Cu mijloace teoretice și de cea mai pură factură birocratică, niciodată nu vom putea rezolva în mod eficace această problemă. Oricât de insuflețite ar fi intențiile celor chemați a spăla, cu un ceas mai de vreme, această pată de pe obrazul neamului — ele — vor rămână neputincioase în fața „realităților“, dacă nu vor fi întovărășite de mijloace practice inspirate din însăși cauzele determinante a faptului.

În definirea precisă a fenomenelor, care au creat condițiuni prielnice asuprașitorilor de ieri, pentruca rezultatele lor pozitive să constituie în România liberă și întregită un capitol de permanentă grijă, paginile istoriei ne servesc cel mai sugestiv îndreptar. În linii generale, mijloacele întrebuițate de către stăpânitorii frauduloși și vremelnici, de ieri, a acestor plaiuri strămoșești au fost inspirate din trei domenii:

- a) politic.
- b) cultural și moral.
- c) economic.

E clar și bine definit prin repetate experimentări istorice, că factorii politici, culturali-morali și economici asigură atât în vieța individuală cât și colectivă pedestalul existenței și a prosperării. Ce alte mijloace mai eficace puteau întrebuița asuprașitorii de ieri — decât aceste permanente izvoare de energie spirituală și materială, care stau la însăși baza existenței umane?

Un popor lipsit de-o temeinică educație civică, înstrăinat de binefacerile culturale și morale, nu poate să-și pretindă nici un drept istoric în anvonul civilizației mondiale. Un individ lipsit de conștiința drepturilor și datoriilor sale politice, îndepărtat dela posibilitatea de-a-și hrăni spiritul cu fructul adevărilor eterne ale culturii și înalțelor precepte etice și morale, văduvit de condițiuni economice, care să-i asigure puțința unui trai cinstit și omenesc

nu constituie decât un obiect de jucărie în valul capricios al destinului.

Să analizăm acum în mod general, aspectul celor trei factori, mai sus amintiți, pentru a le determina puterea de distrugere a elementului etnic în trecut precum și pe aceea de regenerare ce-o pot oferi în viitor.

Factorul politic. (în trecut). Vieța românească — trăită de către elementul românesc — pe aceste meleaguri strămoșești, sub raport politic, a fost sinonimă cu sclavajul. Sufletul etnic era îndepărtat, prin cele mai arbitrare mijloace dela orice drept care i-ar fi putut asigura o cât de anemică existență politică. Avânturile isbucnite din uraganul revoltei în fața „nedreptății“ au fost scăldate în jertfă însângerată. „Indrăzneala“ de-a pretinde în propria noastră țară o fărâmitură de dreptate a fost scump plătită de-alungul veacurilor de mii de martiri și ridicată la un sublim apogeu de răscumpărare pe roata ucigătoare din Alba-Iulia. În astfel de condițiuni nu e de mirare deci, că procesul de emancipare politică a elementului românesc a fost mereu comprimat, determinând slăbirea posibilităților de înghegare, consolidare și unificare etnică.

Factorul politic. (în prezent). Pentru acțiunea de redeșterea națională a elementului românesc desnaționalizat, factorul politic constituie unul din mijloacele cari pot asigura largi perspective de izbândă. O acțiune conștiințioasă, bazată și inspirată din imperativul marilor comandamente naționale, în vederea educării și întăririi conștiinței civice a sufletului românesc instrăinat se impune cu toată seriozitatea. O acțiune de lămurire și difuzare a noului destin etnic — imprimat pe frontispiciul țării — este chemată a deștepta și primeni valoarea demnității civice pe care fiecare fiu al țării o reprezintă în opera de consolidare spirituală a neamului românesc.

Nu prin demagogie și speculațiuni electorale și nici prin acțiuni de pătimășă învrăjbită se poate promova acest imperativ național, ci prin desvoltarea unei munci efective sincere și bogate în realizări prodigioase. Satele noastre, în care elementul etnic a fost îndrumat spre disciplina spirituală a unui ritm străin, vor trebui să îmbrace o haină românească, în toate arterele de activitate spirituală și fizică. În posturile de comandă și îndrumare,

rolul de căpetenie va trebui încredințat elementului antohton — singur în măsură a imprima în toate manifestările colective pulsul specificului național. În acest scop ideologia politicianistă — tributară profitului de ocaziune și revendicărilor de interes personal se cere radical verificată și adaptată la „realitatea“ nevoilor colectivității românești.

Factorul cultural și moral (în trecut). Sub raport cultural și religios elementul românesc, din localitățile unde reprezenta o slabă minoritate, a avut o existență din cele mai tragice. Lipsit, în majoritatea cazurilor, de școli și biserici, precum și de propovăduitori ai slovei și credinței naționale — sufletul românesc a fost constrâns de forța împrejurărilor să-și satisfacă necesitățile spirituale cu hrană străină. Astfel, el nu a avut posibilitatea să cunoască, să simtă și să se întărească cu frumusețea și armonia graiului românesc, prin care vorbea un trecut istoric glorios — plin de fapte mari și brăzdat de suferința unui vis arzător, pentru împlinirea căruia s'a crucificat, pe lemnul jertfei, cele mai alese figuri ale neamului.

Lipsa de cultură românească a ținut sufletul românilor din comunele cu populație majoritară maghiară, într'o continuă promiscuitate spirituală, îngroșând, din generație în generație rândul analfabetismului și reducând orizontul intelectual la o viață lipsită de conținut spiritual.

Lipsa de altare propovăduitoare de credință strămoșească a răpit elementului românesc — de pe meleagurile despre care vorbim, una dintre cele mai robuste puteri sufletești — la adăpostul căreia s'a plămădit, prin veacuri de vitregie, tăria rezistenței noastre neînfrânte.

Factorul cultural și moral (în prezent). Inzestrarea regiunilor înstrăinate cu posibilități de emancipare culturală și morală ar fi trebuit să intre pe primul plan al realizărilor post belice. Readucerea fiilor pierduți ai neamului, la flacăra sentimentelor naționale — nu ar fi trebuit să precupețească nici o jefă materială. Trebuie să mărturisim — că în rezolvarea acestei probleme importante nu s'au depus toate eforturile necesare. Realizările înfăptuite, în ultimi ani — nu pot completa lipsurile întârzierii de un decerin și jumătate. Va fi având statul greutatea financiară... recunoaștem. Acceptăm și necesitatea „economilor bugetare”. Atunci, însă, când

e vorba de salvarea unei părți din sufletul țării — nici o scuză de ordin financiar nu-și are justificarea.

Pentru deschiderea unor noi orizonturi de cultură și credință românească — în noaptea densă a satelor cu români desnaționalizați, nici o jertfă oficială și particulară nu e zadarnică. Trebuie să dăm posibilitatea cuvântului românesc și prin el tuturor scrierilor culturale și morale ale țării, să pătrundă adânc, până și în colțurile cele mai ascunse ale meleagurilor înstrăinate din această țară. E necesar să înstăpânim pentru aceste brazde involburate de pălămidă străină, acțiunea însuflețită a unui adevărat misionarism național.

Grupați în jurul școlii și bisericii, două fruntarii de nescată energie și vitalitate etnică, toți cei ce poartă în suflet grija zilei de mâine a neamului, trebuie să-și dea mâna într'o rodnică și desinteresată colaborare. Din înfrățirea muncii comune și coordonarea avântului de jertfă va răsări curată și fortificată una dintre cele mai de seamă contribuții naționale pentru prosperarea și înălțarea neamului și a țării.

Factorul economic (în trecut). Factorul economic a avut în acțiunea de înstrăinare a asupritorilor, un rol de-o considerabilă importanță. Sub raport economic sufletul românesc al regiunilor copleșite de majoritatea zdrobitoare a ungarilor, a fost scoborit la treapta celei mai umilitoare iobăgii. Elementul românesc lipsit de condițiuni prielnice pentru asigurarea existenței materiale cu mijloace proprii a fost silit a-și consuma, în servicii umile, vigoarea brațelor de muncă productivă. Partea de profit material intra în stăpânirea biciuitorilor, lui nerămânându-i, decât o înfimă fărâmitură pentru a-i alimenta o existență mai mult decât tragică. O privire obiectivă, sub raport economic, în rosturile gospodărești ale românilor înstrăinați, e deajuns a ne înfățișa în toată realitatea sa, urmările dezastruoase ale politicii de desnaționalizare prin mijloace economice. Majoritatea românilor înstrăinați duc și astăzi, în raport cu minoritățile conlocuitoare o viață grea și plină de lipsuri.

Factorul economic (în prezent). La redeşeptarea națională a românilor înstrăinați — mijloacele economice prezintă o importanță de primă valoare. Crearea posibilităților de ridicare economică pentru acești români obidiți, este un imperativ național ce nu mai poate suferi amânare. Printr'o energică acțiune de pro-

pagandă, îmbunătățire și raționalizare a gospodăriilor existente ; prin stimularea și încurajarea energiilor productive ; prin înzestrarea, în condițiuni excepțional de avantajoase, cu utilaj tehnic ; prin deschiderea unui nelimitat credit financiar și mai ales printr'o permanentă grijă acordată, în toate împrejurările — pentru sporirea proprietăților agrare românești, s'ar putea înfăptui, într'un timp nebănuit de scurt, consolidarea economică și financiară a românilor desnaționalizați. Acest fapt ar imprima timbrul unui optimism regenerativ, ar întări încrederea și dragostea față de toate problemele etnice. Drumul desăvârșirii complete a unității spirituale a neamului — ar deveni astfel o realitate plină de înfăptuiri prodi-gioase.

Readucerea românilor desnaționalizați la limanul comandamentelor naționale — constituie — o obligațiune sfântă pentru toți cei chemați a desăvârși aspirațiile acestui neam.

Români desnaționalizați constituie, în viața neamului o energie latentă, care se cere a fi rațional exploatată. Prin rezolvarea problemei românilor desnaționalizați s'ar servi prosperității țării un important puls de viață. Să dăm, dar importanța cuvenită acestui însemnat capitol, din viața neamului. Să ne intensificăm puterea de muncă, și printr'o colaborare unitară, având drept far călăuzitor fericirea de mâine a țării, și să nu precupețim nicio jertfă sufletească sau materială pentru reînvierea etnică a românilor desnaționalizați.

Ne vor binecuvânta generațiile viitoare, cărora, drumul adevăratei propășirii nu le va fi umbrat de nici o urmă a durerilor trecute.

Șara Alexandru.

Deprinderea, armă cu două tăiușuri.

Intr'unul din numerile trecute ale revistei de față tratam un subiect cu titlul „Principiul plăcerii în activitatea copilului“. Și anume era vorba acolo de anumite activități ale copilului, activități în care efortul conștient era înlăturat, totul bazându-se numai pe plăcerea ce însoțește actele lui. Și este foarte adevărat, că nimic nu este mai chinător pentru micile vlăstare, decât să le țină în locul, să-i pui să execute anumite lucrări într'un anumit timp, și la comandă. Atunci însă, când execută același lucru, unde eforturile fizice și intelectuale nu sunt înlăturate, ba din contră, sunt poate cu mult mai mari, dar când conștiința efortului lipsește cu desăvârșire, munca este nu numai ușoară, dar superioară și calitativ și cantitativ. Când sentimentul copleșește sufletul nostru, când inima palpită de bucuria provocată de un anumit lucru, organismul nostru, din adâncurile sale nepătrunse și nebănuite, dă la iveală energii și forțe de lucru, pe care nu le întâlnești atunci când simțirea lipsește. Nu s'a întâmplat ca de multe ori să asităm la jocurile copiilor, jocuri cari durează ceasuri întregi, unde eforturile sunt considerabile, dar oboseala nu se observă pe fețele lor, tocmai prin faptul că n'au conștiința acestei eforturi? Toate actele noastre, ale adulților, sunt colorate cu sentimente de plăcere sau de durere, și când aceste acte găsesc resortul plăcerii, desigur că greutatea este inexistentă. Și în aceste acte există efort și încă mult, dar noi n'avem conștiința existenței lui, acoperit fiind de plăcerea ce însoțește actul.

Sunt însă unele acte la care conștiința efortului există. Un înotător trebuie să facă multe eforturi până să ajungă la cunoașterea perfectă a acestui sport. Un biciclist, un viorist, etc. întâmpină multe greutăți la început. Și începuturile acestea nu sunt

tocmai plăcute. Mai târziu însă, când ajunge să cunoască la perfecție sportul, arta, etc. numai simte greutatea începutului, cu toate că efortul este acelaș. Aici intervine sentimentul, pasiunea, care temperează sau înlătură greutatea. Prin repetarea continuă a aceluiași mișcări, ajungem cu timpul s'o executăm din ce în ce mai bine și mai perfect, până ce se transformă într'un automatism. În definitiv toată viața noastră, activitatea obișnuită de fiecare zi, este un automatism, și nu de puține ori, în clipele de reculegere am stat locului și ne-am mirat cum de am executat lucrări fără participarea conștiinței. Mișcărilor acestea lasă în organism urme ce se cer repetate, senzații chinestetice, al căror rol în educație și instrucție este de netăgăduit. Există, dacă se poate spune așa, o memorie a mușchilor, care reproduc în acelaș fel o mișcare exercitată timp îndelungat. Complexul acesta de mișcări cari se execută perfect și automat se cheamă *habitudini sau deprinderi*. Și dacă aceste deprinderi sunt execuții rapide, automate și perfecte, poate educatorul să se folosească de ele în educație, pentru a atinge scopul urmărit? Răspunsul nu poate fi decât unul singur. Concretizând discuția, n'avem decât să ne coborâm cu gândul la elevii noștri de cl. I. Când vin la școală și iau pentru prima dată condeiul în mână, cu câtă greutate trag niște linii, cari de cari mai strâmbe, cum încrețesc fruntea, și cum transpiră până ce trag o linie dreaptă. Apoi unde mai puiu trecerea dela scrierea cu condeiul și creionul la cea cu cerneală, când se murdăresc pe mâini, strică vârful peniței și cu chiu cu vai reușesc să scrie o literă, un cuvânt, o propozițiune. Voința lor, ce intervine mereu în executarea acestor lucrări, precum și atenția, presupun un consum de energie care duce fatal la oboseală, căci atenția lor nu se îndreaptă numai asupra ideilor ce trebuie așternute pe hârtie, cât mai ales asupra construirii literilor. Repetiția zi de zi imprimă în materia organică urme adânci. Mușchiul se deprinde și automat, inconștient, copilul scrie. Care din noi se gândește, atunci când scrie, la forma literilor, la mărimea lor, în afară de firul ideilor pe care-l urmărim? Dar, dacă deprinderile sunt folositoare instrucției, apoi nu e mai puțin adevărat că sunt și dăunătoare. Dacă s'au format greu, apoi cu greu le putem înlătura. Un copil care s'a obișnuit să scrie prost, fie din cauza defecțiunii mobilierului în care a stat 4 ani, fie din cauza învățătorului care n'a supravegheat ținuta lui la la scris, cu greu își va schimba scrisul. Sunt mulți cari toată

viața au rămas cu această defecțiune. Valoarea deprinderilor nu trebuie privită numai din punct de vedere instructiv, ci și educativ. Nu trebuie însă să uităm un lucru: puterea exemplului. Faptul că până acuma copilul s'a socotit prea copil, incapabil de a înțelege anumite lucruri, a dus la pervertirea lui fizică și spirituală. Copilul are de multe ori un spirit de observație mult mai ascuțit decât al adultului și o predipoziție în a imita tot ceia ce vede și dacă imitația este de natură perversă, avem în față un degenerat moral. Așa se explică de ce toți proveniții din familii cu apucături neoneste calcă în urmele înaintașilor. Copilul a imitat pe tatăl, acesta pe bunicul ș. a. m. d. și toți urmașii vor proceda în consecință. Cu astfel de elemente avem de-aface. Ce face învățătorul când este pus în fața unei astfel de probleme, educația morală, care, mai presus de cea instructivă, se cere rezolvată? În fața a doi indivizi, unul instruit până la saturație, dar imoral, și celălalt fără cultură, dar bine crescut, îl preferăm pe cel din urmă. Societățile așezate pe un substrat imoral au dispărut, iar decadența imperiilor ce au stăpânit odată jumătate din lume, tocmai din această cauză s'au prăbușit. Căci, ce contribuie la ruina unei țări? Lipsa de legi, incapacitatea conducătorilor, sau sămburile imoralității strecurat în toate domeniile de activitate? Priviți-vă numai o clipă, desbrăcați-vă de toate patimile omenești aruncați-vă numai un moment vălul obiectivității ce vă împăienjenește ochii, coboriți-vă fiecare în mijlocul conștiinței voastre, analizați-o în lumina obiectivității și apoi spuneți dacă sunteți mulțumiți de tot ce ați făcut până acum în acest domeniu? Am contribuit fiecare măcar cu un grăunte de nisip la consolidarea morală a neamului? Și dacă unii, prin însăși profesiunea noastră, am predicat moralitatea, dincolo de catedră ne-am împotmolit în omenesc, ne-am mânăjit sufletul, cât de puțin dar ni l-am mânăjit cu sângele unei ilegalități, nedreptăți sau orice de natură a profana morala supremă. Și toate acestea își au izvorul în deprinderi, resortul tuturor actelor noastre. Luați ziarul și veți vedea că în fiecare zi se judecă procese de fraude, delapidări, etc. Majoritatea inculpaților au avut un trecut lăudabil. Cum de au ajuns aci? Foarte simplu: La început au luat din casă o sumă mai mică sub formă de împrumut, cu gândul curat că la leafă o vor pune la loc. La leafă, alte greutăți, alte nevoi. Proprietarul cere chiria, olteanul, plata zarzavaturilor, lăptarul, croitorul etc. își cer partea lor și i...

leafa s'a dus. In luna următoare cerințele se înmulțesc și fac să mai contracteze un împrumut la casă, care e foarte îngăduitoare cu datornicii. Când au văzut că nu mai pot restitui „împrumutul“ au luat și mai mult. Le este egal dacă au făcut o crimă sau mai multe. La început le-a fost mai greu. Acum s'au obișnuit și totul merge foarte ușor. Dar . . . urciorul nu merge prea de multe ori ori la apă . . . Și . . . iată cum, din oameni cinstiți au ajuns în pușcărie. Și toate acestea, datorită deprinderii, această armă cu două tăiușuri. Care e soluția, când și se prezintă asemenea cazuri? Să desobișnuești pe copil de asemenea apucături și să le înlocuești cu altele bune. Moment de moment, zi de zi, preocuparea ta să fie aceasta, până când automatismele iau locul actelor conștiente. Dar pentru aceasta se cere concursul familiei. Când aceste două instituții vor lucra mână în mână, scopul urmărit de educație va fi în parte atins și țara, de care ne plângem că merge rău, își va schimba fața.

N. Gherlan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Copilul și viața.

În cuprinsul reformelor școlare din ultimile două decenii, ceiace a călăuzit în special gândul legiuitorilor se pare a fi fost grija de a da școlii românești o nouă orientare. S'au făcut experiențe noi, deși nu întotdeauna destul de serioase, și cu toate acestea nu putem încă pretinde că școala se găsește pe drumul ei adevărat. Școala primară, mai ales, ca bază a învățământului în general, este departe de ceiace ar trebui să fie. Ca metodă, program și organizare continuă încă să meargă pe acelaș drum bătătorit spre un ideal fals, care face ca munca să fie zadarnică și pentru școlari și pentru slujitorii ei deopotrivă. Aceasta din cauză că școala n'a renunțat și se pare că nici nu voește să renunțe la ambiția ei, întru nimic justificată, de a sluji aceluiaș scop enciclopedic de cunoștințe generale fără nici un fel de legătură cu viața. Căci marea greșală a școlii noastre primare este aceea de a ține pe copil cât mai departe de viață. Înțelegând astfel viața cu împrejurările ei fie ca mediu social, fie ca mediu natural. Deocamdată acelaș intelectualism rece, distant și artificial caracterizează ca și în trecut învățământul nostru de orice grad.

Ceiace face ca atmosfera din jurul școlii să fie impenetrabilă față de ceiace ar trebui să fie școala: *apropierea copilului de viața din jurul lui.*

Școala care este o instituție socială — nici nu ar putea să fie altceva — în loc să urmărească integrarea funcțională, activă a individului în societate, punându-i la îndemână toate posibilitățile de a o cunoaște în ceiace are ea mai caracteristic, prin metoda falsă, artificială de care se servește și prin programa goală de conținut real, dimpotrivă îl desrădăcinează, îl depărtează de împrejurările vieții cu mediul ei natural și social

și-l plasează într'un mediu străin, acela confecționat artificial de metoda și programele actuale, mediu în care copilul se simte cu totul desorientat, neputincios și inactiv. Identificarea individului cu năzuințele societății sale însemnează posibilități mai mari de contribuție la sporirea dinamismului acesteia. Ori, copilul crescut în școala noastră intelectualistă sub plafonul înclinațiunilor sale firești și uneori, aceasta e mai probabil, împotriva acestora, se va trezi mai târziu bătând la toate porțile vieții, încercând orice, la întâmplare, pentruca în cele din urmă să nu izbutească să facă ceva, oricât de puțin, pentru sine și pentru societatea sa.

Intelectualismul școlii noastre este de esență herbartiană. Concepția psiho-pedagogică și metodologică a lui Herbart stăpânește încă școala noastră, ca de altfel și școala multor altor țări. Iar intelectualismul herbartian își trage obârșia sa din datele psihologiei asociaționiste engleze. Căci oricât s'ar deosebi Herbart ca concepție de empiriștii englezi, totuși atomismul și mecanicismul psihologic al școlii asociaționiste engleze l-au influențat destul ca să-l facă din unele puncte de vedere mai mecanicist decât reprezentanții înșiși ai acestei școli. Psihologia asociaționistă, considerând senzația ca element ultim al sufletului, afirma în secolul trecut, că orice conținut sufletească, deci orice forță intelectuală, activă sau afectivă a sufletului se organizează conform legilor asociației, între acestea și legile mecanice după care se combină atomii în domeniul materiei moarte nefiind nici o deosebire. Elementele psihice, senzațiile se strâneau prin urmare în complexe de viață psihică în mod mecanic. Așa după cum tot în mod mecanic se strâng atomii ca elemente ultime ale materiei în unități organice distincte. Psihologia asociaționistă suferise influența științelor pozitive, care tocmai se găseau în secolul trecut în plină ascensiune. Funcțiunea teoretică, mecanică forma în această școală și după concepția psihologică asociaționistă însăși esența vieții sufletești, iar copilul era socotit ca având suficientă forță intelectuală și potrivite însușiri sufletești la orice vârstă de a sesiza orice conținut intelectual pătrunzând sensul cuvintelor și al noțiunilor cu aceeași ușurință ca și omul matur. Și școala și-a bazat astfel programa și metodele pe aceste date, ceea ce s'a dovedit a fi o

profundă eroare. Așa se explică faptul că avem astăzi o școală în mare defect. O școală inactivă, pasivă și de abstracți ni. O școală care nu pune accentul pe viață, cultivând în suflul copilului ceiace se leagă direct cu viața și cu împrejurările pe care el le trăiește. Fără să se învețe prea multă carte avem totuși o școală de carte, care înlocuiește contactul viu, activ și permanent, cu viața, cu abstracțiunile cărții. Noi credem serios că din carte se poate învăța totul. Acest lucru este imposibil de realizat. Cartea ne poate fi un prețios și chiar, uneori, indispensabil auxiliar, cu o condiție: să o consultăm, să nu o învățăm. Școala noastră ignorează tocmai acest din urmă fapt. Și de așezarea cărții în primul plan al preocupărilor, făcând din ea centrul nevoilor școlii se leagă un alt inconvenient. Prin carte învățământul ajunge să fie prea abstract, când necesar este ca el să aibă un caracter cât mai concret și mai intuitiv. Copilul din școala primară prin însăși formațiunea lui sufletească este înclinat spre concret, spre ceiace este viu și real. În jurul cărții el nu se poate concentra decât în mod cu totul artificial. Se va obiecta aci că învățământul în școlile primare, cel puțin, se predă totuși în mod intuitiv, de vreme ce inventarul școlar cuprinde tablouri, aparate etc. Adică, vor zice unii, așa cum însuși Comenius recomandă în opera sa «Orbis pictus», când spune să se întrebuițezc în locul lucrului imagina lucrului, fără să-și dea seama că însuși Comenius a greșit în această recomandare. Mai întâiu că imagina nu va putea niciodată să înlocuiască lucrul cum trebuie, oricât de meștegiuit va fi întocmit un tablou cu imagini. Și afară de aceasta decând un obiect prezentat în tablou este unul și acelaș lucru cu însuși obiectul din natură? Se va spune deasemenea că nu toate obiectele le avem la îndemână în natură. Poate că unele sunt specifice altei regiuni decât aceia în care se găsește copilul și atunci fatal se recurge la tablou. Lasă că nu e necesar ca un copil să învețe despre lucruri care nu se găsesc în natura lui imediată, dar dacă este să le învețe și pe acestea să se recurgă la tablou numai pentru astfel de lucruri, celelalte rămânând să fie învățate direct, intuitiv, rea din natură. Susținem acest lucru fără a fi împotriva tablourilor, care se pot folosi când altfel nu este cu putință să predăm copilului cunoștințe despre anumite lucruri sau grupe de lucruri.

Dar nu oricând și oricum să punem pe copil în fața tabloului. Căci tabloul oricând poate să prezinte lucruri care corespund foarte bine felului de a înțelege și gândurilor unui adult, nicio dată însă înțelegerii și gândurilor copilului.

Copilul în fața tabloului nu poate fi activ și deci nu va învăța cu plăcere, iar ceiace pentru circumstanță va învăța, va uita repede și folosul va fi minim sau chiar absent. Menționăm că și în atelierelor învățământului complementar — acolo unde astfel de ateliere se întâmplă să existe — copiii sunt siliți să execute de cele mai multe ori obiecte care aparțin ca folosință și caracteristică altor regiuni străine de mediul și mentalitatea copiilor. Ceiace este iarăși o mare greșală și o muncă zadarnică. Iată prin urmare cauzele și consecințele intelectualismului stăpânitor în școala noastră. Cauze și consecințe deopotrivă respinse și de bunul simț care trebuie să constituie baza învățământului, dar și de pedagogia și psihologia contemporană.

Pedagogia contemporană cere o altă organizare a învățământului, pe alte baze și cu alt scop, altă programă și metode nouă.

Iar psihologia contemporană înlăturând complet datele psihologiei asociaționiste înțelege sufletul și manifestările lui cu totul altfel. Viața sufletească se organizează altfel decât mecanic, iar fenomenele sufletești nu mai sunt efecte ale unei cauzalități mecanice, nu se mai produc din cauza cutare, ci în vederea unui scop anumit.

Viața sufletească se produce și evoluează organizându-se în conținuturi psihice clare și precise, ordonate de însuși principiul finalității psihice. Fenomenele sufletești au, de bună seamă, cauzele lor, dar psihologia nu asupra cauzelor se oprește, ci are în vedere finalitatea fenomenelor. În ce scop anume se produc fenomenele psihice iar nu din ce cauză se produc acestea. Psihologia americană apoi se preocupă nu de ceiace este fiecare reacțiune sufletească în parte, ci de ceiace este acea unitate centrală care polarizează în juru-i, sintetizându-le, toate funcțiunile sufletului. Această unitate este însuși «eul» individual. Și școala psihologică americană studiază «compartimentele» eului individual, care se rostuesc și se definesc după scopurile nu după cauzele lor.

Psihologia infantilă contemporană și-a însușit pe deantregul

acest punct de vedere, după care orice fenomen din viața sufletească a copilului închide în sine o finalitate care ordonează și îndrumază această viață. Copilul face totul în vederea unui scop unitar. De aceea orice intuiție sau orice impresie trebuie să se lege nemijlocit cu viața și mentalitatea copilului, altfel sufletul său reacționează negativ, devine refractar oricâteori se simte copleșit de percepțiuni și impresii venite din alt mediu. Copilul ia atitudinea numai față de ceea ce îl interesează sau îi folosește direct și imediat. Acest lucru este dictat de însuși integralitatea lui psihică. Și apropierea sau depărtarea de unitățile mediului său depinde și de intenționalitatea sufletului copilului.

Mai ales se cere ca un lucru să fie prezentat total spiritului fragil al copilului, căci sufletul lui este incapabil de adaptări parțiale. Sufletul său nu se fragmentează pentru a-și integra sieși fragmente din mediul în care trăește. Iar dacă este vorba să-l inițiem în complexitatea mediului, atunci trebuie să-l trecem succesiv prin toate fazele acestuia, începând dela cea mai simplă spre cea mai complicată. Procedând astfel copilul poate să cunoască viața experimentând singur, pentru ca după aceea să o trăiască comod și mai târziu când va fi mare să o înțeleagă și s'o ajute cu forțe disciplinate. Dar pentru aceasta școala are misiunea de a nu croi copilului un cadru de viață fabricat după prescripțiunile cărții. Să se ferească întotdeauna de a creia ființe neadaptate nici unui mediu sau în orice caz adaptate unui mediu străin de sufletul lor. Mediul este o forță educativă, de socializare și de stimulare în acțiuni rodnice, dacă știm să-l alegem pe cel care trebuie. Altfel desadaptăm, îndepărtăm de viață.

Prin urmare adaptarea și apropierea de viață a copilului, aceste două lucruri trebuie să le aibă în vedere o școală bună. Nu la noi, dar aiurea școala a adoptat această losincă în ultimele trei decenii. O experiență destul de îndrăzneată, poate tocmai din această pricină fără suficient efect, a făcut bătrânul Tolstoi la Iasnaia-Poliana, apoi Cecil Reddie la Abbotsaolme, Rina Negrisoni la Portomaggiore și Edmond Demolins cu L'Ecole des Roches.

A fost numai o tranziție, pentru ca după aceea să experi-

menteze și să consolideze școala nouă, școală de muncă, socială și practică John Dewey, care se pare, dacă nu chiar este cel dintâiu pedagog de asemenea esență. Otto Glöckel ca ministrul al școalelor în Austria organizează învățământul în acest spirit nou, Kerschensteiner în Germania își întemeiază sistemul său educativ pe munca manuală și desen ca indeletniciri de ordin pur practic, Dr. Ovide Decroly pune accentul direct pe problema discutată aci: *copilul și viața* ca bază a învățământului. După Decroly copilul trebuie format pentru viață prin viață. Nefiind lipsită de interes, problema pusă de Decroly comportă o discuțiune mai largă.

Spațiul neîngăduind însă aceasta, ne mulțumim să o menționăm.

Revenind la școala noastră constatăm nu fără regret că din acest punct de vedere ne găsim încă în epoca tatonării. Teoretizăm și discutăm îndelung fără a ne decide la fapte.

Nu va fi niciodată prea târziu dacă în cele din urmă vom avea să introducem în școala noastră printr'o reformă cuprinzătoare și mai înțelegătoare acest principiu al apropierei copilului de viață. Și credem că momentul unei asemenea schimbări se apropie cu atât mai repede, cu cât va fi strict necesar ca școala să se organizeze din nou și în spirit străjeresc. M.S. Regele Carol II are în momentul de față meritul de a fi întrezărit un nou și fericit sistem de educație națională și socială prin străjerie. Tineretul în mijlocul vieții, nu peste viață sau alături de viață. Străjeria? Nimic altceva afară de trăirea integrală a realităților românești, identificarea tineretului cu sensul însuși al vieții noastre naționale și sociale și acțiunea sistematică și metodică a acestui tineret spre același ideal comun și unitar: progresul național, cultural și social sub toate formele și în toate domeniile.

Prof. Gh. St. Popescu.

Individualitate și disciplină.

Pentru cel ce și-a luat greaua răspundere de a forma pe omul viitorului, pe lângă alte cunoștințe, cea mai importantă este cunoștința completă despre om și anume:

Despre natura sa, despre aptitudinile și dispozițiunile sale sufletești, despre legile de schimbare la care sunt supuse toate fenomenele sufletești; într'un cuvânt cunoștința exactă despre putința de perfecționare continuă a omului.

Cu cât avem mai puține cunoștințe asupra naturii copilului și a demnității lui, cu atât avem în vedere mai mult pe copilul fizic decât moral și cu atât rezultatul educației va fi mai slab. Se cere deci să cunoaștem pe copil din toate punctele de vedere și să se facă aceasta cu toată atenția cuvenită, ținându-se seama că la unii predomină mai mult sentimentul, la alții mai mult judecata, iar la alții mai mult voința. Educatorul priceput va ști însă că numai perfecta armonie a tuturor puterilor sufletești determină frumusețea psihică a omului, căci omul se simte bine numai în echilibrul tuturor tendințelor și aptitudinilor sale. De aci dar cerința de a nu neglija, de a nu comprima unele în favoarea altora.

Doctrinile curentelor contemporane, cu toată diversitatea metodelor ce preconizează, sunt de acord asupra unui punct esențial și anume: necesitatea de a se respecta inițiativa copilului. Ele consideră educația nu ca creierea de obișnuite organice sau mintale, inspirate și impuse de altul, ci ca o dezvoltare armonică a facultăților în germene.

Pentru acest lucru însă întregul spirit al școlii trebuie să fie pătruns de necesitatea înțelegerii reciproce, altfel orice învățământ e de prisos. Nu numai că materia de învățământ trebuie trăită, ci trebuie să lăsăm ca viața de școală să

se reverse viața reală și viața reală în cea de școală. Pentru a face posibilă această înțelegere reciprocă, trebuie să avem în vedere că disciplina nu se impune din afară.

Fără colaborarea intimă și consimțământul celor subordonați, obținem numai o ordine aparentă.

Când cerem cuiva să renunțe la o parte din independența sa personală, trebuie să-i acordăm în schimb un îndoit echivalent, prin stima și bunățatea ce-i arătăm și prin tonul binevoitor cu care-i vorbim. Consimțământul intern al celor subordonați față de disciplină constituie nu numai condiția indispensabilă pentru puterea ei educativă, ci și singurul fundament al oricărei activități productive.

Vechea pedagogie accentuă, într'un mod exagerat, principiul ascultării și asta pentru bunul motiv că avea greșită credință că, spre a da posibilitate personalității copilului să se desvolte, trebuie mai întâiu să fie înfrântă voința lui. Greșala consta în faptul că, tindea să înfrângă această voință numai din afară, ceea ce avea ca rezultat descurajarea și nimicirea copilului. Adevărata autoritate trebuie să meargă mână în mână cu libertatea copilului, fiindcă ascultarea oarbă, înfrânge nu numai voința, ci nimicește întreg sufletul lui.

Și în privința disciplinei s'au format sisteme, dintre care mai însemnate sunt două și anume :

Sistemul american, al libertății aproape absolute și sistemul european, al disciplinei severe. Adevăratul sistem de disciplină este cel pe care l-a creat Fr. W. Förster și care reprezintă media între sistemul american și cel european.

El tinde să armonizeze libertatea cu disciplina prin disciplina liberă, adică disciplina menținută prin sine însuși.

În sprijinul acestui sistem de disciplină este și faptul că natura omenească este făcută din spontanietate și libertate și trebuie deci să-i respectăm esența. Ea nu poate să nu se lase îndrumată fiindcă e slabă; dar nici nu-i place să se simtă condusă fără voia ei. Porunca brutală nu-i place; n'o convinge, pe când sfatul, sugestia o îndeamnă la lucru.

Cei ce s'au apropiat în adevăr de copil și s'au trudit ca să-l poată cunoaște cât mai bine, au putut constata că natura copilului este astfel făcută, încât îi place mai bi-

ne să se înșele și să se simtă liberă decât să fie liberă și să se simtă supusă.

Cine posedă o voință tare, stăpânire de sine și un anumit meșteșug de a porunci, obține ușor ascultarea copilului; pe când acel ce se enervează pierde răbdarea și se supără numai decât, nu izbutește niciodată.

A ne apropia de viața internă a copilului, a interesa întreaga-i ființă la îndeplinirea poruncii, a-l face să-i înțeleagă necesitatea socială și folosul individual, a-l împinge să-l iubească pe învățător, aceasta e ținta adevăratei disciplinei.

Procedând în felul acesta, disciplina e iubită de copil și-l îndeamnă să aleagă în mod spontan binele, pregătind un moment prielnic educației morale.

Pentru a putea ajunge la acest lucru e bine ca în clasă să facem lecții, care să nu fie studii deosebite, ci ocaziuni de viață practică și socială. Atunci clasa va deveni o comunitate în miniatură, o societate embrionară. Copiii vor colabora, se vor ajuta reciproc și disciplina căreia se vor pleca în mod necesar, va fi pentru ei nu acea regulă brutală, impusă din afară fără ca, copilul să știe pentru ce motive — și însoțită de felurite amenințări pentru cei cari nu se supun, ci un lucru ce corespunde unui scop: înlesnirea activității în comun. În locul disciplinei impuse, vom avea acum disciplina acceptată în mod firesc, fiindcă ea se înfățișează ca un instrument care înlesnește conducerea și economisește eforturile. Procedând în felul acesta, vom ajuta ca ajuns la pubertate copilul să poată trece cu ușurință de la regimul de eteronomie la cel de autonomie. A transpune regula în interiorul lui în măsura în care el o înțelege și o acceptă, a nu da niciodată ordine pe cari nu le putem justifica, ba mai mult, a-l pune să participe la crearea anumitor reguli pe care trebuie să le respecte, a-i lăsa să se supravegheze reciproc, etc., sunt câteva din indicațiunile conforme psihologiei acestei vârste.

Pentru a se putea înfăptui toate acestea se impune educatorului datoria nobilă, dar și grea, ca să studieze, precum zice Rousseau, individualitatea școlărilor, dar s'o și respecte, căci numai procedând astfel vom ajunge ca să formăm oameni, oameni de caracter.

T. Bănică

Gramaticale.

Gramaticile românești, scriitorii și autorii români — și care Român cu nițică carte nu e scriitor și autor — prezintă o varietate amuzantă aproape pe întreg domeniul limbii. În fața formelor scrisului românesc de astăzi, ai impresia că fiecare scriitor de românească este în convingerea că are talent limbistic. Nici că e mare lucru să ai talent și chiar idei. Prostănatica găină are talent de a face ouă, dar oricât de grele și ovale ar fi ele, ca să iasă pui din ele trebuie o intervenție. Idei avem cu toții, dar nu prea știm ce să facem cu ele. Deabia când în complexul ideilor noastre intervine un element dominator, ingeniul, putem exprima prin combinarea ideilor un adevăr, o judecată, o concepție. N'avem gândul să trecem în acest articol toate curiozitățile limbistice afișate prin gramatici și scrieri; ar fi peste puțințele noastre. Desprindem câteva și le supunem criticii și aprecierii cititorilor noștri.

I. *Ceva în legătură cu rostirea cuvintelor cari încep cu vocala „e“ :*

Lexicul nostru are o bogăție de cuvinte cari încep cu „e“ ; ex : elev, Europa, eter, eram, eu, el, ea, exercițiu, eminent, element, eufonie, etc. Rostirea lor se face în două feluri, la fel de greșite. Un grup de Români, — grup școlarizat, — rostește așa : *ielev, Ieuropa, ietern, ieram, iel* ; alt grup — tot școlarizat, — rostește : *elev, Europa, eter, eu, eram*. Amândouă grupurile persistă într'o mare rătăcire. Rătăcirea se datorește lipsei de distingere între două categorii de cuvinte ; sunt cuvinte începătoare cu „e“ împrumutate — neologisme — și altele neaoșe — băstinașe românești. Neologismele începătoare cu „e“ se vor rosti fără antepunerea — proteza lui „i“ și se vor pronunța : elev, Europa, exercițiu ; cele neaoșe (semnul lor e că sunt cunoscute și întrebuițate de popor), se vor rosti cu antepunerea, proteza lui „i“ pronunțându-se : *leu, ieram, etc.*

II. *Ceva în legătură cu identitatea sonoră a terminațiilor în simplu „t” și dubla „l” la substantivele în ru.*

În limba românească sunt substantive terminate în „tu”; ex. membru, ministru, codru, socru. Aceste substantive la *Nominativul Plural* fie că sunt cu articolul hotărît, fie cu articolul nehotărît, deși se scriu diferit — cu un „t” sau cu doi de „l” au o sonoritate identică; ex: *niște miniștri, niște membri pleacă la Paris. și „miniștrii, membrii pleacă la Paris.”* Sonoritatea identică, pretinde scriere identică. Ori în cazul de față regula nu se aplică. *Forma corectă o descoperim prin metoda înlocuirii:* înlocuind în expresia „niște membri” substantivul „membri” prin substantivul „elevi” constatăm terminații în simplu „t”. Stând pe acest plan, cuvântul *noștri* niciodată nu-l vom putea scrie cu doi de „l”.

III. *Ceva în legătură cu definiția cazurilor în gramatică.*

În cele mai multe gramatici definiția cazului lipsește. Fenomenul este interesant, deoarece dificultatea este numai aparentă. *Caz* e un cuvânt latinesc și înseamnă *întâmplare*, ceea ce Germanii au redat foarte just prin expresia „Fall” și Ungurii prin expresia „eset”. O întâmplare, oricare ar fi ea are ca prim efect o schimbare a aspectului obiectului care a trecut și trece prin întâmplare. *Căzut în apă, de sigur că înfățișarea mea se schimbă. Prin schimbare rămân tot eu, dar am o formă nouă. Caz deci înseamnă formă. De aici o definiție a declinării care înseamnă schimbarea formei.*

IV. *Ceva în legătură cu felurile declinării românești.*

Gramaticile zic așa : Declinare nearticulată, declinare articulată, ceea ce e fals de tot. Real lucrurile stau așa : Este declinare cu articol nehotărît (impropriu, prepozitiv, proclitic) *un și o* și declinare cu articol hotărît (propriu, postpozitiv, enclitic) *a, i, le, lor și l, le, lui, l, lor.*

V. *Formele pe care le primește cuvântul când e declinat proclitic și enclitic.*

Declinat un substantiv sau adjectiv cu articolul nehotărît (proclitic) în cazul când e masculin *nu-și schimbă forma, când e feminin primește la genitiv, dativ, singular și întreg pluralul sau e sau l.* Exemplu : *un lup, unui lup, o limbă, unei limbi, o zdreanță, unei zdrențe, niște zdrențe.*

*Este important să cunoaștem terminațiile proclitice, căci articolul enclitic se așează după terminațiile proclitice și nu la sfârșitul cuvântului, cum se spune de regulă de către superficiali. Unora li se pare că genitivul și dativul singular enclitic se termină în *ei* sau *ii*, ceea ce este greșit căci articolul enclitic feminin este *i* care se așează după terminativul proclitic *i* sau *e*.*

Excepții dela această regulă fac substantivele în *le* : bucurie, proclitic este *unei bucurii*, enclitic ar trebui să fie *bucurii* și în realitate este *bucuriei*. Explicația este simplă : desimilare pentru o rostire ușoară.

VI. Ceva în legătură cu formele demonstrativului, *acel, aceea*.

Când demonstrativul este singur sau postpus substantivului primește la sfârșit un *a*, ex. *acela, acela* ; și leul *acela*, leului *aceluia*, iar antepus e fără *a* terminativ, *acel copac, celui copac*, Singularul *femenin antepus este aceea, postpus va fi aceea* ; ex. *acea floare și floarea aceea. Pluralul masculin antepus, acei ; postpus acela*. Ex. *acei soldați și soldații aceia*. Mulți confundă forma *aceea* (femenin postpus singular) și forma *aceia* (masculin postpus plural).

VII. Ceva în legătură cu verbul auxiliar românesc.

Multe gramatici zic : în românească sunt două verbe auxiliare și anume : *a fi și a avea*. Inexat și eronat. O fi așa ceva în alte limbi, dar nu în limba noastră. Românii au un singur verb auxiliar, verbul *a fi*. Cu verbul *a avea* este o altă poveste, care se repetă și cu verbul *a voi*. Verbul *a avea* are la prezent trei forme și anume : *am, ai, are, avem, aveți, au și am, ai, a, am, ați, au și aș, ai, ar, am, ați, ar*. Întâia e o formă regulată ca și a oricărui verb ; a doua și a treia sunt auxiliare, pentru formarea perfectului compus (istoric) și a doua pentru optativ sau condițional. Deci, *verbul a avea are la prezent trei forme din care una e regulată și celelalte ajutătoare*. Acelaș caz cu verbul *a voi* : La prezent *voiesc, voiești, voiește, voim, voiți, voiesc și voiu, vei, va, vom, veți, vor*, ca auxiliar pentru formarea viitorului.

VIII. Ceva în legătură cu semnul strigării, exclamației.

Românii hotărât *exclamă, se miră, oftează, și țipă des*. Evident că semnul exclamației este frecvent întrebuințat. Intrebuința-

rea lui se face și în cazuri nemotivate și stârnește uluire. Se vede des scris după agrăirile din cereri, din epistole și-ți face impresia că petiționarul sau semenul care scrie, se rezește la tine, țipă la tine ceea ce e tocmai în contradicție cu fondul și gândul din cuprinsul petiției sau epistolei.

Corect este să se aplice după agrăire „*vrgulă*” căci este caz de Vocativ, un caz care n’are nici un rol în propoziție.

IX. *Ceva în legătură cu declinarea substantivelor proprii.*

Păcatul în declinarea substantivelor proprii se comite prin nevinovata și atât de trebuincioasa prepoziție „*la*”. În loc să se zică corect: *i-am dat lui Nistor* se zice „*i-am dat la Nistor*”. Declinarea masculinelor proprii prezintă curiositatea că antepun „*encliticul*” la Gen. și Dativ. Ex. : Nom. Ac. = *Dumitru*, Gen. Dat. = *lui Dumitru*. Femeninele merg în schimb ca și comunele. Ex. : Nom. Ac. *Maria*, Gen. Dat. *Mariei*; interesante sunt femininele în „*i*” se declină numai la Plural. Ex. : *București, Bucureștii, Bucureștilor, Galașilor, dar Iașul și Iașii*.

X. *Ceva în legătură cu separarea propozițiilor dintr’o frază.*

În jurul frazei se fac multe exhibiții și terorizări. Unii declară momentul de înglobare și închegare într’un tot, „*unire*” alții „*re-unire*” vrând parcă să deștepte în suflet amintiri de scene în cari s’a făcut ceva fel de „*unire*” în sunet de tobe, surle și trâmbiți cu strigăte de „*vivat*” sau „*trăiască*”. Nu e nici „*unire*” nici „*re-unire*” este un fenomen simplu prin care o *gândire se expune cu întreaga sa coloratură și cu multe conexiuni ale sale*. E acelaș caz din propoziția dezvoltată; deosebirea e că *în frază în loc de părți sunt propozițiuni întregi* (din cari ușor se pot face părți). Povestea că propozițiile secundare n’au înțeles singure, e falsă. Înțeles are chiar și un singuratic cunoscut; dar e cazul că nefiind raportat la alt moment nu pricepem gândul de exprimat. Acelaș e cazul cu gândirea din propoziția secundară; ea întregește și clarifică prin amplificare și prin înțelesul ei modest, gândirea conducătoare. Leitmotivul cum zic Germanii, din complexul alcătuit din mai multe propozițiuni.

Separarea — defalcarea unei fraze este o operație ușoară. Se poate face pe temeiul logic și pe temeiul gramatical — mecanic. Primul metod e o chestie de inteligență și discernământ. Metodul al doilea e simplu: unde figurează pronumele relativ „*care, cine, ce*”,

unde figurează o conjuncție (care conjuncție uneori e chiar un adverb împlinind însă slujbă de conjuncție) acolo începe o nouă propoziție secundară. Principala și principalele sunt libere de conjuncțiile inițiale. Uneori câte o propoziție e intercalată, atunci intervine din nou inteligența și discernământul analizatorului.

Felul secundarelor se stabilește întocmai după metoda stabilirii caracterului părților secundare din prop. dezvoltată. Ex. : „Când a intrat Mihai Viteazul în Alba Iuliz, care era mai înainte cetatea principilor ardeleni, Românii au simțit pe un moment *că din nou au apărut timpurile* când o singură viață românească se răsfața pe întreg cuprinsul dela Dunăre până la Tisa“. Propoziția „*că din nou au apărut timpurile*“ este secundară căci începe cu conj. „*că*“ ; are un oarecare înțeles ; este secundară completivă directă căci răspunde la întrebarea „pe cine, pe ce, „*ce*“ ca și complementul direct ; se poate conține în expresia „venirea timpului“ un complement direct întovărășit de un atribut subst. genetivul.

Am demonstrat superficialitatea întrebuirii termenului „*uni-re*“ în definiția frazei, am arătat greșeala afirmației că secundarele n'au înțeles, am dovedit începerea secundarei prin conjuncție, am arătat misiunea secundarei (identică cu partea secundară din prop. dezvoltată) și am stabilit caracterul ei prin întrebarea la care răspunde în prop. dezvoltată complementul direct.

Limba unui popor nu trebuie numai vorbită, trebuie și gândită. Chemarea aceasta nu o au masele largi ale unui popor, ci o au descălii de limbă națională cari trebuie să pună cea mai mare grijă ca patrimonial scump 'al formelor autentice la cari s'a ridicat limba națională în evoluția ei istorică, să fie păstrat, propagat și însușit de toți membrii colectivismului românesc. Limba e sudura între indivizii aceluiaș neam și ancora indivizilor în pământul patriei ; formele autentice și corecte sunt oșelul nervos ale cărui fibre dau cohesiunea și consistența națională unui popor care înțelege să nu dispară niciodată de pe colțul pe care-l ocupă pe pânza întinsă a globului pământesc.

Profesor, A. I. POPP

Adolphe Ferrière:

Trei pionieri ai educației celei noi.¹⁾

Traducere de prof. Dr. Nicolae Crețu.

De curând a apărut în vitrinele principalelor librării din țară, una dintre cele mai importante cărți pedagogice ale sezonului. E vorba de noua lucrare a marelui pedagog elvețian, Adolphe Ferrière, intitulată „Les trois pionniers“, tradusă fiind în românește de prof. Dr. Nicolae Crețu din Târgu-Mureș.

Compatriotul maestrului dela Verdun, nu este pentru prima dată tradus în românește. În anul 1925, una dintre cele mai valoroase lucrări ale ilustrului pedagog, lucrare care a făcut epocă în lumea pedagogică internațională „L'ecole active“, a fost tradusă magistral, de D. I. G. Marinescu, insp. gen. șc. Curentul nou pedagogic, — activismul integral, — de care s'a vorbit și se vorbește atât de mult și la noi, și a cărui aplicare e aproape inexistentă, e prezentat în toată amploarea lui și sub toate aspectele, atât în celebra „L'ecole active“, cât și în recenta lucrare, „Les trois pionniers“.

„Traducerea lucrării de față, mărturisește în prefață traducătorul, — fiind să popularizeze experiențele celor trei pedagogi contemporani, Hermann Lietz, Giuseppe Lombardo-Radice și Frantisek Bakule, și prin aceasta să capete încurajare și îndrumare fiecare dascăl, ca să experimenteze și el în cercul său de muncă, aceste noi metode, menite să ajute de o potrivă și pe elev, în drumul vieții, dar și pe dascăl în cariera sa.“

Di inspector gen. Nicolae Crețu, a făcut un extraordinar de mare

1) Articolul de față, fără unele completări, a fost publicat și în ziarul Curentul.

bine învățătorimii și școlii românești, prin prezentarea în traducere a lucrării lui A. F.D.-sa ne pune la îndemână, în special nouă celor tineri, de abia intrați în vârtoarea vieții, un ghid foarte prețios.

Subiectul lucrării de față, unora dintre noi nu ne este tocmai necunoscut. Despre cei trei mari pedagogi contemporani, a vorbit în atâtea rânduri traducătorul, cu ocazia diferitelor congrese și cursuri învățătoarești.

Partea cea mai importantă, — originală — a lucrărilor de față, e interesantul și bine documentatul studiu asupra lui F. și a operelor sale.

De pe băncile școlii, Ferrière s'a remarcat ca cel mai strălucit elev și tot ca elev își „manifestă nemulțumirile sale profunde față de organizarea învățământului și de programele încărcate peste măsură, incapabile să le suporte elevul.“ Muncește intens pentru înființarea de școli noi, atât în patria sa cât și în alte țări. Dar iată, — spre documentare — ce înțelege Ferrière prin școala nouă: „Școala nouă este un internat familiar, situat la țară, unde experiența personală a copilului este baza educației intelectuale, prin ajutorul îndeletnicirilor manuale și a educației morale, prin practica autonomiei elevilor.“

Dela înălțimea catedrei sale, a împărtășit lumii întregi ideile noi pedagogice, care frământă omenirea și care au început să dea rezultate nebănuite, acolo unde s'au aplicat conform directivelor și principiilor enunțate de ilustrul pedagog. Ferrière este adevăratul părinte al școlii active, „al școlii unde educația se face prin activitate individuală, prin muncă personală și unde învățământul se face prin lucru creiat de spiritul și de puterile individuale“.

Pedagogul Ferrière este un cunoscător perfect al tuturor manifestațiilor culturale, educative și științifice, fiind în strânsă legătură și permanentă corespondență cu toți marii pedagogi și educatori ai timpului.

O strânsă prietenie l-a legat de cei trei pionieri ai educației celei noi, Lietz, Radice și Bakule, și datorită în cea mai mare parte lui, sus menționați pedagogii au ajuns să fie cunoscuți și apreciați la justa lor valoare.

Hermann Lietz a înțeles ca nimeni altul sufletul infantil, inaugurând în Germania un sistem de educație necunoscut până la el... „scoateți. — a zis el, — copilul din mediul distructiv al orașelor,

din liceele cazarmă, din atmosfera scolastică și medievală, unde se înăbușeste. Aerul liber, libertatea, un învățământ care se adresează minții mai mult decât memoriei, o educație care formează caracterul, care-i dă independența și îl prepară pentru o viață de inițiativă: iată cari sunt dezideratele educației“.

Minunatele sale idei și principii pedagogice-psihologice, n'au putut fi aplicate integral nici în țara lui, deoarece semidoctismul oficial nu l-a înțeles așa cum trebuie.

A iubit copilul cu fanatism și toată viața și-a închinat-o muncii pentru educația și instrucția lui.

În Italia cel care a răspândit ideile școlii active a fost Lombardo-Radice. Actuala organizare a învățământului în Italia, actualele legiuri școlare, care fac din școlile italiene cele mai puternice focare de cultură și patriotism, iar din elevi adevărate personalități, se datoresc lui și ministrului instrucțiunii Gentile.

Al treilea pionier al educației celei noi, e pedagogul ceh Frantisek Bakule, care din copiii vagabonzi, schilozi, cleptomani, plini de infirmități fizice și vicii morale, a reușit, datorită metodei sale, la baza căreia stă iubirea cea adevărată, să formeze adevărate personalități, adevărate valori morale.

„Iubirea înlănțuște și domină turma micilor mei sălbateci și o ține unită, arta înobilează sufletele și inima.

Iubirea și arta, iată două dumnezeiești mijloace de care se folosește Bakule în desăvârșirea operei sale educative.

Din prezentarea lucrării lui A. Ferrière, în traducerea Dlui inspector general dr. Nicolae Crețu, se poate urmări foarte bine ideia de bază, călăuzitoare, a celor trei pedagogi în opera lor educativă.

„Iubire, adevăr, iubire luminată de adevăr, iată calea de urmat pe care ne-o arată pionierii educației celei noi, sunt cuvintele de aur cu care se încheie lucrarea de față.

Iosif Bătiu

Septimiu Popa :

Temnițele Clujului

Din însemnările unui popă românesc. Pag. 95. Lei 15.

Ziarele ne-au adus în zilele trecute știrea surprinzător de dureroasă, că un profesor român din Tg-Mureș, Gheorghe Belea, ducându-se să audieze un curs de psihologie la universitatea din Viena și trecând printr'un orașel din Ungaria ca să-și vadă copiii avuți din prima căsătorie, a fost imediat arestat și ferecat în lanțuri, ca cel mai periculos tip lombrozian, și încarcerat în închisorile ungurești, unde au mai sângerat dealungul istoriei multe vlăstare valahe.

Profesorul Belea a fost învinuit de înaltă trădare, (1?) spionaj, și alte . . . aberații arpadiene.

Datorită insistențelor și demersurilor diplomatice făcute, profesorul Belea a fost în cele din urmă eliberat din închisoare.

Iată, așa dar, un fiu intelectual român, care dornic de cultură superioară, în loc să ajungă în trupul științei și al culturii din orașul cântecelor subtilului Strauss, se trezește deodată în lugubrele închisori ungurești, udate cu atâta sânge românesc, și la muzica stridentă și infiorătoare a lanțurilor, care au ferecat — în alte vremi nu tocmai îndepărtate, — pe badea Gheorghe, pe un Septimiu Albini, sau pe veritabilul român din țara Crișanei, care a fost Părintele Lucaci.

Fruntașii vieții noastre naționale și culturale, care au luptat neconținut pentru realizarea unui ideal măreț și sfânt, au cunoscut și trăit în nenumărate rânduri viața de închisoare, viața care în pofida asupritorilor, în loc să-i reducă la tăcere și să le anihileze orice simțire românească, mai tare le-au fortificat sufletele, dându-le mai multă putere de muncă și mai

multă tenacitate în susținerea scumpelor și sfintelor lor dezi-
derate naționaliste.

O lucrare recent apărută, cu înfățișare foarte modestă și
cu un preț dorizoriu, accesibil celei mai modeste pungi, a apă-
rut în zilele acestea în orașul Cluj, în «Institutul de literatură
Minerva», datorită venalului scriitor și luptător național, păr.
Septimiu Popa, unde ne sunt înfățișate toate suferințele, dure-
rile și închisorile suportate de preoții români, atât ortodoxi cât
și catolici, din partea Ungurilor, în toamna anului 1916.

Autorul acestei frumoase lucrări apărută în capitala Ar-
dealului, ne este cunoscut de mai mult timp, datorită scrisului
său curat, frumos, simplu și plin de duh creștin.

Impresiile și însemnările de față, în care ne descrie cu
multă naturaleză și simplitate toate durerile și suferințele îndu-
rate de preoții români, cari au luptat cu crucea într'o mână și
cu sabia în cealaltă, pentru realizarea visului nostru milenar și
înlăturarea hidoasei dominații austro-ungare, au fost publicate
periodic, în unele cotidiene cari apar în capitala Ardealului,
precum și în gazeta «Foaia Noastră», al cărui director este.

Alături de acești «preoți cu crucea în frunte», după cum
spune poetul, a cunoscut umezelea și întunecimea închisorilor
și umilul învățator dela sate, care a luptat și'n trecut ca și
astăzi, cu acelaș devotament și cu aceeaș obnegație.

. . . Amarnicele mele gânduri, — mărturisește la pag. 44
autorul, au fost întrerupte brusc de zăngănitul unor chei groa-
se. După câteva clipe s'a deschis ușa, iar jandarmii cu pene de
cocoș și cu baioneta pe pușcă, împinseră în celula mea pe un
om mai mult mort decât viu; era Gheorghe Giurgiu, învățatorul
din Lupșa. Impreună cu alți preoți și învățători din Țara moșilor,
fusesse arestat încă în dimineața zilei trecute, bătut cu patul
puștei, apoi adus, mai pe jos, mai într'un tren de marfă, la
Cluj.

La fel au pățit-o Păr. Ilie Dăian, Vasile Spătar, Andrei
Candrea, Alexandru Pop, Emil Morar, etc. și toți ceilalți frun-
tași români, cari «gândeau și simțiau românește».

Centrul vieții culturale și naționale pe acele vremuri era
orașul dela împreunarea celor două Târnavе, Blajul.

Dela Blaj «mă reîntorceam, — spune autorul la începutul

capitolului «Universul în flăcări», — totdeauna cu un teanc de gazete și reviste, plus un pachetaș destul de respectabil de cărți și cărțițele».

Se citea și pe acele vremuri (ca și astăzi) cărți și ziare cu caracter... subversiv, pe care le aduceau dela Blaj preoții și învățătorii, ascunse bine în fundul desagilor, pentru a nu cădea în mâinile autorităților.

«In epoca aceea popii românești din Ardeal, cu preotese cu tot, citeau foarte mult și...credeau în ceea ce citeau. E adevărat că pe atunci chiar și scriitorii credeau în scrisul lor».

— Dar alții erau scriitorii de atunci și altele operele pe cari le scriau. Vermina iudaică n'a pătruns cu atâta nerușinare și impertinență în viața noastră culturală și națională, ca acum.

Belli, Baltazari și alți pseudo-literați cu origini dubioase și nume voevodale, care scriu «poeme invective» și «petece de negreață», nu se arătau la drumul mare ca șerpii. Nu, pentru că erau striviți!

Alta era și presa pe acele vremuri. Universul era decretat pe acele vremuri de ziar subversiv și se citea pe ascuns și cu adâncă evlavie.

«Ah, a fost o seară frumoasă și duioasă, mărturisește autorul, — Universul ne spunea, că plinirea vremii se apropie cu pași repezi...Am citit toate articolele și articolașele cu sfânta religiozitate a acelor vremuri. Eu chiar și în timpul somnului m'am visat citind «Universul».

Un curent de redeșteptare națională, cu scriitori care cred în ceea ce scriu, (ca și altădată) și cu cetitori și mai devotați, începe să se afirme din ce în ce mai mult, începând cu tânăra generație naționalistă post-belică.

Sfârșesc modestă mea recenzie cu și mai modesta rugămintă pentru cetitori, ca să citească această frumoasă lucrare a păr. Septimiu Popa dela Cluj, care a reușit ca să ne dea într'o formă cât se poate de atrăgătoare și cu un stil pe cât de simplu pe atât de colorat, toată tragedia poezilor noștri de sub dominația hidoasei pajure cu două capete.

Printre indecențele și murdările cărți care apar de un timp încoace prin editurile jidovești, cari otrăvesc încet dar sigur sufletul tineretului, «Temnițele Clujului» este un «rara avis».

Iosif Bâtiu.

Un sfânt al neamului mort pentru biserică și națiune: Sava Brancovici.

Sava Brancoveanul mitropolit roman de Alba-Iulia, a păstorit biserica noastră pela finea secolului al 17-lea.

Înainte de a ocupa scaunul vlădicesc era protopop al Ineului (Ienopolei) unde în parohiile protopopiatului său făcu rândueli și asezăminte corespunzătoare pentru păstorirea poporului și administrarea bisericilor, căci în timpul acela se răspândise și domina secta calvinească.

La 1656 retrăgându-se mitropolitul Daniil care trecu în Țara Românească din cauza persecuțiilor Ungurilor, fu ales ca mitropolit al Bălgradului Transilvaniei protopopul Simion Brancovici (numele lui înainte de a se călugări).

George al II-lea Rákóczy îl recomandă domnului Țării Românești Constantin Basarab, pentru eminentele lui calități, pentru energia și învățătura sa.

Se călugări luând numele de Sava și fu hirotonisit în anul 1656 în mănăstirea Comana.

Reîntors în Ardeal fu întărit în demnitatea de mitropolit prin diploma dată de George al II-lea Rákóczy în Cluj, Mănăstur la 28 Decembrie 1656 și cărmui biserica românească 24 de ani sub numele de Sava al II-lea Brancovici.

Acesta după cum mărturisește Cserey, a fost un om învățat și a jucat un rol important chiar în trebile politice ale Ardealului: el fusese însărcinat cu solii diplomatice nu numai la domnii români din Muntenia și Moldova, ci chiar și la muscali. Cu fratele său George care

cunoștea toate firele diplomației, se făcură cei mai fervenți sprijinitori ai politicei germane în Orient, și drept recunoștință, având la activ și mijlocirea păcii dela Vasvár încheiată la 1664 între Turci și Germani, împăratul Leopold, prin diploma din 7 Iunie 1683 îi ridică la rangul de baroni.

De acum George Brancovici și fratele său Sava deveniră oamenii de încredere ai curții împărătești.

Idealul ce-și fixase împreună cu Șerban Cantacuzino, era de a vedea popoarele creștine liberate de sub jugul turcesc și organizate în regate feudalistice, sub protectoratul imperului german.

Și pentru a-l angaja și mai tare în interesul politicei sale, împăratul îi deschidea și o măreată perspectivă, aceea de a-l urca pe tronul acelei împărății: „și gândul și gătirea lui Șerban Vodă, zicea Neculcea, era să fie el împărat în Țarigrad“ Trecând la păstorirea lui Sava Brancovici, el obținu confirmarea și întinderea jurisdicțiunii mitropolitane asupra tuturor bisericilor românești în Transilvania, părțile Ungariei și în Banat, cum nu o avusese înaintea niciunul din antecesorii lui. Mitropolitului i se dă deplină putere în bisericile sau diecezele supuse jurisdicțiunii sale, ordonându-se autorităților și deregătoriiilor publice „să-l primească, să-l lase să umble în toate locurile“.

În soborul cel mare care s'a ținut la Bălgrad în anul 1675, la punctul 1 și 2, mitropolitul adresându-se preoților zice:

1. Cuvântul lui Dumnezeu să se vestească în limba noastră românește... și care cărți sunt scrise și scoase pe limba românească, să se citească și învețe.

2. Cuvântul lui Dumnezeu să se vestească în limba noastră românește, carele ne-am născut, iar popii cari nu se învoesc cu românie, ci tot cu sârbie, aceia să se oprească din popie. Limpede se poate vedea că nu era sârb cum susțin unii istorici, ci adevărat român.

Ținând seama de situația politică și religioasă a poporului român în Transilvania, când el a luat cârmuirea

bisericii române, vedem cât de întinsă și însemnată este activitatea mitropolitului Brancovici.

După cuprinsul diplomei din 1656, vedem că biserica românească ajunsese pe un scurt timp să-și dobândească independența și autonomia sa, căci Sava Brancovici era un personaj politic potrivit pentru misiuni în străinătate, un om a cărui faimă se întindea peste hotare, având o prea întinsă cunoștință de oameni și prefacerea lucrurilor omenești.

Cunoscând și dese schimbări în conducerea Ardealului, pentru a-și asigura poziția, el ceru și obținu confirmarea dela fiecare din acei principii efemeri, adică Francisc Rhedei, Acațiu Barcsai, *Ioan Kemény* și în urmă Apafi.

Prin diploma dela 1663, Sava obținu ca preoții români și fie scutiți de toată darea de dijma din vii, precum și de plățirea dăjzii montane.

În 1668 mitropolitul Sava însoțit de fratele său George Brancovici, cu îngăduinta principelui Apafi, făcu o călătorie în Rusia, la Moscova, ca să strângă milă pentru reconstruirea mitropoliei Bălgradului, care în două rânduri o arseră Turcii și Tătarii. Acolo avu o primire foarte bună la Țarul Alexiu Mihailovici, care le dădu mari ajutoare.

Dar după întoarcerea din Rusia, zile grele urmașă pentru mitropolitul Sava.

În absența lui preotul Mihail Tofeus puse toată influența pe lângă principele Apafi, obligând mitropolitul român a se supune direct sub ordinele superintendentului calvinesc urmărind tot mai crunta subjugare a bisericii române.

De acum maghiarismul se silea să șteargă neamul românesc de pe fața pământului.

Văzând ungurii că pe români nu-i pot prăpădi nici prin clacă, nici prin excluderea lor dela toate drepturile cetățenești, se apucară să-i nimicească prin religione.

Sava Brancoveanul se vede că se opunea cu multă bărbăție și revoluțiune tendințelor maghiare de atunci,

căci altfel nu se explică ura ce o purtau contra lui boerii calvini ai Ardelealului, între cari Székely Laszlo și Nalatzi.

Au încercat să-l schimbe din religiunea lui prin diferite promisiuni, dar el a rămas statornic în credința și românismul lui, necedând nici cât e negru sub unghie.

Convingându-se neîmpăcații inamici ai Românilor, că nu e modru de-a binele cu Sava, se puseră de-i urziră peirea în modul cel mai barbar și rușinos.

Întâi se asigurară de conlucrarea principesei, l-au descris apoi în culorile cele mai întunecate, făcându-l mâncător de banii bisericii și corupător de femei.

Dintr'un ticălos de protopop român din Vințul de Jos, Ioan Zoba, trădător de cari neamul românesc totdeauna avu parte, făcură unealtă contra mitropolitului, care -- și luă asupra sa sarcina de a calomnia pe arhipăstorul său la principele Apafi, purtând pâră nedreaptă contra lui.

Iată schițate în câteva cuvinte după Samuil Micu și Mihail Cserei, istoria patimilor și nemuritorului mitropolit.

Pe Sava Brancovici-l-a chemat craiul Apafi la prânz în castelul Blajului, vrând a căuta prilej, ca să-l poată prinde cu ceva și a-l învinovăți.

Pizmașii lui deteră unei femei un cățel ce-l înveliră și o învățară să meargă cu el în brațe la vlădicul, rugându-l să-l boteze căci e bolnav și alt popă românesc nu este.

Mitropolitul gândindu-se că atunci când era la masă cu craiul nimeni nu intra cu copii de botezat, înțelese batjocura ce i se pregătea.

Vlădica după ce l-a cunoscut că e câine, nu om, s'a întors la masa lui și fiind zi de post a luat o bucată de ridiche și o dădu câinelui, care nu voi s'o mănce.

S'a întors iar la masă și luă o bucată de carne pe care dând-o câinelui, o mănca le repezeală.

Atunci mitropolitul zise:

— N'a vrut să mănânce din bucatele mele, deci nu-i de legea mea! Să-l boteze cel din ale cărui bucate a

mâncat! Atunci craiul și ceilalți calvini ce erau la masă mai tare s'au aprins de mânie, văzând că batjocura pregătită vlădicului căzu asupra lor.

Pe lângă acestea mai având o mulțime de reclamațiuni false, principele hotărî să i se ia mitropolitului diferite declarații, apoi în 2 Iulie se strânse la Alba-Iulia un mare sinod, la care au participat toți protopopii cu o mulțime de calvini.

Sava fu tras la judecată, dar fiind bolnav nu se putu înfățișa că însărcină pe fratele său Gheorghe Brancoveanu a-l apăra.

Între altele fu acuzat mitropolitul că ar fi răpitor de femei. Fiind declarat nedemn de ierarhie, desbrăcat de vestmintele bisericesti, fu bătut și aruncat în temniță, după ce i se prădară toate averile.

Iată cum se exprimă Cserei Mihail despre patimile martirului. Au cerut trei mii de taleri dela dânsul, care ne având de unde sa-i plătească, au trimis pe fratele său în Valahia, să capete banii aceia cu cerșitul, dar nu s'a mai înturnat.

Drept aceia pe bietul vlădic l-au scos din închisoare și numai în cămașă și izmene atâta l-au corbăcit, până a căzut și cămașă și carnea de pe dânsul.

Ne mai auzită păgânească tiranie.

Apoi după istoria lui Samuil Micu, fiind scos din închisoare în comuna Ideciul azi Brancovenești Mureș (după numele martirului) i s'a tăiat capul.

Pe ce român zice prof. I. Lupaș nu-l va cuprinde o nespusă durere aducându-și aminte de soarta martirului Sava Brancoveanu? Cine nu se va indigna până în adâncul sufletului său în fața hidoasei tiranii, cu care au purces Ungurii la neomenoasa operă a nimicirii românismului?

Până și un M. Cserei ce se revoltă numește păgânească fapta compatrioților săi.

După viața și chinurile suferite de Sava Brancovici cu pietate trebuie să se închine tot românul memoriei acestui bărbat fenomenal, care cu puterea autorității și în-

fluenței sale morale, 24 de ani singur a susținut și apărat cetatea neamului românesc, biserica ortodoxă în Transilvania, preferind moartea, decât s'o predea inamicului.

Tinerimea română din fosta comună /deciul azi *Brancovenești* numită după numele mitropolitului martir prin cotizații și serbări a început a aduna fonduri pentru a ridica un bust celui ce o murit pentru biserică și națiune, celui ce a fost *Sava Brancovici*.

G. B. Crăciun

Brancovenești, 24 Sept. 1937.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Toamna

Vâslesc pribege cârduri prin zarea cenușie ...
Și marea'n sângerată — amurgului le'nghite.
Preoși cerniți — copacii'n odăjdii ruginite
Cădelnițează'n lacrimi — bronzate — elegie ...

Ferestrele astrale cu — obloane de eter
In stor de neguri dense lumina — o condensează,
Când nori cu plete prinse'n agrafele de ger
Pe ghiața azurată a boltei patinează.

Câmpia își despoaie odoarele și rodul —
Și-și strânge goliciunea sub giulgiu de — agonie.
Cioclu de milenii, îi cântă'ncet prohodul,
Vântul, pe chitare de melancolie ...

Sub baldachin de brumă, pe tron de junigei
Coboară, sobră, toamna și'n flaute de ploii,
Iși tângule misterul descântecelor ei,
Țesând litanii triste din veștejite foi.

ȘARA ALEXANDRU

REVISTE

Familia. An. IV. No. 8. August-Septembrie 1937. Director : M. G. Samarineanu.

Incontestabil, că unul dintre solii gândului, ai faptei și slovei românești, care poposește în fiecare lună la redacția noastră, Familia, este dintre cei mai dragi și mai mult așteptați. Sosirea acestei selecte reviste, de pe plaiurile de vest ale țării, ne procură de fiecare dată, o reconfortantă satisfacție spirituală. Girată de condeie consacrate în arta scrisului românesc, ținuta ei îngrijită radiază atmosfera unei autentice respirații intelectuale.

În acest număr, dl. I. Pillat, — semnează un judicios articol despre Anton Pann (Finul Pepelii — după porecla dată de genialul Eminescu.) Trebuie să aplaudăm cu legitimă satisfacție, preocupările manifestate în ultimul timp, în dorința de-a scoate la adevărată valoare, personalitatea scriitorilor din trecut, propovăduitori și păstrători ai tezaurului ascuns în creațiile genului popular. Înfățișarea operei lor în toată plenitudinea literară, culturală și națională, reprezintă un omagiu binemeritat — pentru toți îndrăgostiții basmelor și proverbelor noastre înțelepte.

Nicăcând nu se va scrie îndeajuns despre un Creangă, Ispirescu, Anton Pann, etc. căci orizontul operei lor literare e tot atât de vast în consistența lui etnică, ca însăși energiile genului spiritual al neamului.

Anton Pann nu a fost numai un culegător al creațiilor populare. Activitatea lui «felurită și atât de unitară» îl situează printre cele mai interesante figuri ale începuturilor literaturii noastre moderne.

Redăm, în forma originală, caracterizarea lui Anton Pann, pentru a releva obiectivitatea și agilitatea simțului critic al d-lui Pillat.

...«Astfel, prin geniul său de povestitor, prin talentul său epic și chiar dramatic în desfășurarea istorisirilor sale, prin înțelepciunea lui săracă, cu snoave hazlii și prin glumele sale presărate cu pilde adânci, vorbind graiul poporului și purtând în piept sufletul colectiv al țării, deși în viață n'a vrut numai psalt luminat și tipograf harnic să fie — Anton Pann rămâne una din marile figuri ale literaturii române.»

Dl. I. Agârbiceanu, a cărui activitate literară, prin prodi-giozitatea și fondul ei de adâncă psihologie umană, i-a asigurat un loc de cinste în pantheonul scrisului românesc, înfățișează, în: «Zbucium» frământarea sufletească a funcționarului Ion Mu-reșan, căruia i se promite sprijinul Ministrului la plasarea într'un post a fiului său, inginer, ca mai târziu să constate, cu amă-răciune, că toate iluziile legate de această promisiune au fost zadarnice și că Ministrul, l-a uitat și i-a înșelat buna sa cre-dință. Dl. Sever Stoica relevă, în articolul: «Mihai Eminescu gazetar» ideologia ziaristică a genialului nostru poet. Dl. Nea-gu Rădulescu, în «Bușteniada» descrie, pe alocuri colorat de un umor sănătos, aspecte din viața scriitorilor, refugiați în atmosfera ozonată a «Buștenilor».

Dl. Ion Minulescu, publică, în continuare, actul III. din comedia tristă: «Nevasta lui Moș Zaharia», iar dl. Olimpiu Boitoș semnează un studiu critic: «Teatrul lui Cehov.»

Poezii semnează: N. Davidescu, Irina V. Dașkievici și C. Miu-Lerca. O bogată și substanțială cronică semnează d-nii: Octav Șuluțiu și T. I. Roșu.

Pagini Literare. An. IV. No. 6-8 (Iunie, Iulie, Aug. 1937)

Mereu viguroasă, străbătută de fiorul unei nescate tinereți, robusta revistă dela Turda încrustează în vieața literară a Ardealului un semn de autentică afirmare. Cu fiecare număr, svăcnește, în paginile ei, tot mai viu, mai pânguit și conturat, fructul spiritual al unor «nădejdi» pornite spre culmi de defini-tivă consacrare.

In articolul: «Tineretul Ardealului și filozofia» Dl. D. Roș-

ca, disecând structura diferitelor aspecte sociologice, etc. în care se desfășoară fizionomia epocii actuale, determină cauzele interesului tineretului ardelean pentru filosofie.

În : «Dinamica Tradiției» Cl. Grigore Popa definește sensul pur al tradiției în viața neamului, prezentând trecutul istoric ca o permanentă și «vie putere» pe care generațiile au datoriat a o transplanta în tulpina viitorului, mărindu-i și desvârșându-i zestrea ce ne-o transmite.

Mai colaborează, semnând d-nii : Victor Papilian (cele dinți învățăminte), Ion Codrin (necazuri), N. Ladmiss Andrescu (Diagnoză).

Poezii publică d-nii : M. Beniuc, T. Chelaru, V. Carianopol, S. Lazăr, C. Angelescu.

Traduceri reușite publică d-nii : D. I. Sârbu («Reculegere» de Charles Baudelaire) și T. Mureșanu (La «Aria boerului», din poemele lui Ady.)

Cronica e susținută cu autoritatea bine cunoscută de către d-nii : Grigore Popa (Scrisori din Paris) și Romulus Demetrescu («Istorisirii de vânătoare»), de M. Sadoveanu, «Cartea Moșului», de Copilul-Cheatră (poeme) etc. Ciclul de poeme : «Cartea Moșului» a d-lui Copilul-Cheatră, se bucură, în acest număr de-o largă și judicioasă analiză. Unele imperfecțiuni, relevate cu obiectivitatea binevoitoare, de dl. Demetrescu, vor sugera tânărului poet o amănunțită revizuire a formei și expresiunilor, pentruca vigurozitatea talentului său atât de promițător să poată fi turnată în tipare de autentică expresivitate poetică.

Ținem să-i comunicăm d-lui C. Cheatră adâncul nostru regret — că până astăzi, nu am putut spicui decât fragmentar, din reviste, (câte-o frântură de vers) din poemele D-sale.

Dece ne persecuți, prietene Cheatră ?

Viața Basarabiei. Anul VI. Nr. 9 (Septembrie, 1937.)

Depe meleagurile, care în trecutul istoriei noastre sbuciumate au cunoscut vitregia umilitoare a jugului străin, ne-a sosit în haină îngrijită, revista : «Viața Basarabiei» editată de Asociația Culturală «Cuvântul Moldovenesc». Chemarea acestei reviste, atât de simbolic intitulată, trebuie să însemneze mai mult decât o existență publicistică oarecare. În paginile sale trebuie să-și

găsească afirmare toată gama posibilităților de creație spirituală a acestui colț de țară ridicându-i importanța la înălțimea unui adevărat misionarism cultural și național.

În acest număr colaborează, d-nii N. F. Costenca, Sergiu Sârbu Vl. Cavarnali, I. Slavov, T. Simenschy, Paul Vataman, M. Boboc.

Cronica destul de bogată și bine susținută.

Orientări. An. VI. No. 9 (Septemvrie, 1937.)

În coloanele revistei noastre s'au scris adeseori cuvinte de binecuvântată laudă pentru ținuta demnă a acestei reviste. Scoasă cu nebănuite jertfe materiale, ea își reazemă existența pe-o serioasă și robustă acțiune spirituală, în vederea promovării unor înalte principii etice, morale și naționale. Dl. C. R. Crișan — animatorul acestei reviste — și-a grupat în jurul D-sale o însuflețită falangă de condeie tinere cari militează, prin muncă onestă, la creiara unui «suflet nou» în viața culturală a țării.

În ultimul timp se dă o deosebită importanță problemelor naționale. În «adevărata» literatură pulsează tot mai intens sufletul unor animate tendințe de purificare și întărire a «conștiinței etnice» prin regenerarea și scoaterea la «suprafață» a energiilor creatoare, ale neamului. Asistăm la o adevărată mobilizare a sufletului etnic, în vederea realizării unui nou destin istoric, în viața țării. În revistele literare, problemele naționale, au din zi în zi o tot mai accentuată prioritate. Revista: «Orientări» în linia acestor vederi și-a croit o sănătoasă și bine definită potecă.

În acest număr, prin articolul: «Politica forță a culturii», dl. C. R. Crișan, îmbrățișează câteva probleme de ordin politic, social, moral, etc. raportate la realitățile naționale.

Poezii semnează: d-nii Const. Ștefăniu, Grig. Lazu, R. Nour, I. Marinescu, Dragoș Tomoiogă, etc.

Dl. George Mocofan semnează un judicios articol despre: «Ion Luca Caragiale».

Recenzii semnează Dl. Paul Popescu.

Foaia Invățătorului. An. IV. No. 7-8. (Revista Asoc. inv. din jud. Brăila).

Regretăm că nu avem prilejul să ne simțim satisfăcuți de

cuprinsul acestui număr. Căci, dacă pentru articolele : Tragicul lui Pârvan etc și Duiliu Zamfirescu cuvintele noastre pot fi satisfăcătoare, în schimb, pentru restul materialului, nu putem afișa decât o atitudine de desaprobare.

În special partea literară, privind colaborarea verificată, e de cea mai elementară factură poetică.

Versuri ca :

*„Cântă-mi, mamă, frumușel (?).
Strâge-mă la sânul tău,
Cântă-mi cât de pușintel
Și păzește-mă de rău.“*

Sau :

*„M'ai născut pe câmpul nostru
Tocmai'n (?) fundul de moșie,
Te'nchinai la Tatăl nostru,
Sănătos ca să mă ție.“*

Sau :

*„Căpătâi mi-ai pus o brazdă
De ovăz și de sulfină, (?)
Și căruța mi-a fost gazdă,
Iar botezul, praf de tină.“
etc. etc.*

(Doina copilului)

nu pot avea loc într'o revistă, care reprezintă chintezența spirituală a unui corp învățătoresc dintr'un județ,

Deasemenea poezia : „Du-mă“.,
cu versuri ca :

*„Du-mă pe aripa ta
Și mă lasă dus, (?)
Fură-mă din viața mea,
Poartă-mă pe sus“ (?)*

*„Vreau și eu să poposesc
Pe aripi de gând,
Suflet ca să odihnesc,
Trupul jos uitând. (?)*

nu poate, decât, prejudicia, foarte serios demnitatea revistei.

Duh Nou. No. 5-6. (Rev. Asoc. inv. din jud. Tutova).

Publică o instructivă conferință a D-lui I. C. Antonovici și câteva articole privitoare la problemele școlare.

Recenziile și partea literară sunt «sărace cu duhul», colaborează d-nii : I. C. Antonovici, C. T. Mureșanu, Pr. C. Grumăzescu, Ioan Chicoș, Constantin Sandu, etc.

Școala Bănățeană. An. XVII. No. 9-10.

În acest număr, Dl. Căpreanu semnează un conștiincios și bine documentat articol : «Stil și educație». Lipsit de pretenția originalității — articolul — prezintă interes pentru problemele puse și mai ales, pentru eforturile făcute în culegerea materialului de documentare.

Mai colaborează, d-nii : M. Sărățeanu (Creangă în Amintirea noastră), Petre Mioc, Eufrosina Iorățean, George I. Enescu.

Cronica și producția literară inexistentă. Păcat !

Învățătorul Bănățean. An. I. No. 12.

(Organ oficial al Asoc. învățătorilor din jud. Severin).

Își merită titlul de «organ special», căci materialul publicat, cu excepția articolelor : «Naționalismul în literatură» de Dl. Romulus Bișoianu și darea de seamă a D-lui Traian Babescu : «Cartea dela San Michele», nu are nimic comun cu ceea ce trebuie să formeze «dovada» unei existențe de creație spirituală, a unei reviste petagogico-literare.

Libertatea. An. V. No. 20,

Îmbrățișează cu competență diferite probleme cu caracter economic, politic, social și cultural.

Dl. George Strat, prof. universitar și prim-redactor al revistei, semnează un articol omagial, cu ocaziunea împlinirii celor patruzeci și patru de ani ai Regelui nostru, relevând distinsa

personalitate a Suveranului nostru, precum și deosebitele calități sufletești ce-l animează în slujba de prosperare a țării.

Jar și slovă. An. I. No. 3-6. 1937.

Revistă literară, artistică și socială. Apare sub conducerea destoinică a tânărului scriitor V. Netea. Alături de revista noastră: «Progres și Cultură» ea reprezintă o reală contribuție la opera de promovare spirituală și națională în cuprinsul acestui județ în care, veacuri dearândul, emanciparea elementului de cultură etnic a fost grav periclitată.

Ingrijit redactată, cu un conținut bogat și variat, având colaborarea unor viguroase condeie din generația tânără, ea însemnează o «realitate» promițătoare în cadrul publicisticii ardelen.

Articolul de fond, semnat de dl. V. Netea relevă personalitatea distinsă a unuia dintre cei mai vrednici fii ai județului nostru: I. P. S. S. Patriarhul Miron Cristea. O altă energie tânără și talentată, a plaiurilor noastre, dl. N. Albu semnează un bine documentat articol: «Contribuție la o istorie literară a Ardealului: Ion Drăgan. Bazat pe un conștiincios și bine selectat material documentar, urzit în pânza unui stil concis, clar și select, articolul d-lui N. Albu scoate — din umbra trecutului — figura unui vrednic dascăl: «Ion Drăgan». Poezii reușite semnează, dnii: V. Căpăluș-Cheatră, Mircea Streinul, Yvonne Rossignon și E. Ar. Zaharia.

Cronica interesantă și bine suținută.

* * *

Vasile Netea: Constantin Romanu-Vivu prefectul legiunii a XII-a în anii 1848-49.

Nu greșim, cred — când afirmăm, că una dintre preocupările cele mai de seamă legate de talentul și competența publiciștilor provinciali e de-a scoate al lumina actualității, figurile marcante ale provinciilor respective, înfățișând valoarea realizărilor lor istorice, literare, etc. în trecutul neamului. După broșurile: «Din contribuția învățătorimii române la dezvoltarea

culturii naționale, Figuri mureșene, Horia crăișorul munților, etc. dl. V. Netea desvăluie din negura trecutului vieața și faptele unui mucenic național al plaiurilor noastre : «Const. Romanu-Vivu.

Ceii ce doresc a cunoaște figura măreață a ecestui erou al sbuciumului și suferinței milenare, depe cuprinsul județului nostru, vor găsi în broșura d-lui V. Netea un izvor de sugestivă documentare.

Const. Romanu-Vivu reprezintă una dintre cele mai tenace energii naționale, din trecutul vitregiei noastre seculare. Suflet nobil, pătruns până la fanatism de iubirea pentru dreptatea istorică a Ardealului, a luptat cu o dârzenie de fier, pentru sfârmarea împilărilor asupritoare, sfârșindu-și viața de mucenicie națională, sub loviturile măciucilor sălbatice ale Ungurilor, nu departe de orașul Tg.-Mureș.

Prin această broșură nouă dl. V. Netea și-a dovedit încăodată atașamentul pentru bărbații vrednici ai județului nostru.

Șara Alexandru.

Curierul, No. 8-9. Sibiu. Redactor : N. N. Petrar

Din Sibiu ne sosește, din timpul acestui an, o frumoasă revistă de doctrină naționalistă, scrisă de tineri sibieni, profesori, preoți și literați cu reputație.

Curierul e o nouă isbândă a Sibiului nou, în care apar o mulțime de ziare și reviste, mai mult sau mai puțin bune, scrise de oamenii mai mult sau mai puțin pricepuți.

În fruntea publicațiilor literare din Sibiu, deși ca cea mai tânără, se clasează harnicul nostru Curier.

Numărul 8-9 pe care poșta ni l-a adus în zilele acestea, aduce un bogat și suculent material.

D. Vasile Pascu semnează un judicios și documentat articol, intitulat «Suntem împotriva intelectualilor», Pimen P. Constantinescu semnează «Haos literar și cultural», iar un articol foarte interesant și de-o arzătoare actualitate, «Știința Românească», iscălește prof. Axente Creangă.

O cronică bogată și cu mult nerv scrisă, iscălește Pimen Constantinescu, N. N. Petra, redactorul revistei, etc.

Din substanțialul articol al d. prof. Pimen Constantinescu, nu ne putem reține pentru a nu transcrie, spre o completă

edificare, și fiind de o acută actualitate, următorul pasaj, în ce privește scopul bine vădit al producțiilor literare de factură evreiască. «Obiectivul esențial al marfei ebreo-masonice a fost amortirea națională a României întregi, prin minarea simțământului de Neam și Patrie, de Tradiție, Familie și Religie.

În locul celor spirituale, a fost repede promovate și întornat cel mai primejdios materialism. Idealismul și dragostea curată au fost în așa măsură înlocuite de libidine și pornografie, fidelitate și nevinovăția de «flirt», adulter, libertinaj, destrăbălare perversiune, desmăț, — că aproape nu mai găsești romane în producția nouă, în care aventura să nu fie ridicată la rangul de scop al vieții sau măcar de clipa primită cu indulgență și mai ales dorită și de dorit, în care actul sexual să nu fie descris, cu rost sau fără rost, dar mai ales cu amploare, repetiție și...diverșitate, pentru a alcătui așa zisa «picanterie», și menită să înfrângă concurența altora și să asigure succesul de librărie».

Din Sibiul baronului Șaguna ne-a venit un sol; îl primim cu drag în căminul nostru.

I. Bătiu—Hodac.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partea oficială

Asociația Invățătorilor din jud. Mureș.

Nr. 86—937.

Domnilor colegi,

Conducerea Asoc. înv. din jud. Mureș, în dorința fermă de a contribui cât mai mult la promovarea culturii, cântecului și datinelor românești în pătura rurală, cât și cea orășenească, precum și în gândul ridicării prestigiului corpului didactic primar, și-a propus înființarea unei orchestre a învățătorilor. În acest scop, și pe această cale, facem un călduros apel către toți colegii care dispun de pregătirea necesară și doresc să activeze, să se anunțe acestei asociații, făcându-ne cunoscut instrumentul la care cântă și studiul uitim ce posedă (notele, poziția),

Data fiind importanța acestei chestiuni — pentru cultura și prestigiul nostru — sperăm că apelul va găsi răsunset în rândurile colegilor, cari înțelegându-ne, vor alerga fără întârziere acelor unde datoria, pregătirea și căldura sufletului lor îi cheamă.

Cu dragoste și stimă colegială :

Președinte,
ss. **Ioan Runcu**

Secretar,
ss. **Roban Mateiu**

Nr. 97—1937.

Doamne Coleg,

Avem onoare a vă face cunoscut apelul de mai jos al Asociației învățătorilor din România cu rugămintea să binevoiți a vă conforma

Târgu-Mureș, 8 Noembrie 1937.

Președinte
ss. **Ioan Runcu**

Secretar
ss. **Roban Matei**

Asociația Generală a învățătorilor din România

A P E L

către membrii Asociației noastre

Loteria de Stat și a Uniunii Fundațiilor Culturale Regale s'a adresat Asociației noastre, în legătură cu înlesnirea participării corpului învățătoresc la tragerile Loteriilor sus arătate, prin Casa de Economie, Credit și Ajutor a Corpului Didactic.

În afară de înaltele scopuri sociale și culturale ale acestor Instituțiuni, statornicite prin Legile și înaltele Decrete pe baza cărora funcționează, și în afară de câștigurile ce rezultă pentru colegii norocoși, s'a rezervat un beneficiu apreciabil Asociației noastre, în raport cu înscrierile primite la Asociație, din bună-voia colegilor.

Acest beneficiu este exclusiv destinat fondului pentru înălțarea, în Capitala Țării, a Casei Învățătorilor.

Toți colegii doritori să participe la trageri, vor trimite înscrierea pe o carte poștală la adresa Asociației noastre: București, B-dul Take Ionescu No. 23.

Președintele Asociației Generale
a Învățătorilor din România

D. V. Țoni.

PROGRES SI CULTURĂ

REVISTA ASOCIAȚIEI ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUD. MUREȘ.

oare lunar, afară de Iulie și August, sub îngrijirea
Comitetului Asociației și redactată de un comitet.

Redactor responsabil:

I. BUTNARIU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul anual :

pentru învățători — — — — — Lei 100
pentru comitetele școlare și alte categorii „ 120

ate manuscrisele, revistele și cărțile de recenzat se vor trimite
pe adresa redacției.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

edacția și Administrația:
Cooperativa de librărie „Progresul“ Tg.-Mureș.